

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2025

Δεκέμβριος 2025

**Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2025**

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
(ΚΕΠΕ)

**Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2025**

Δεκέμβριος 2025

Στα κείμενα αυτής της Έκθεσης έχουν συμβάλει οι παρακάτω ερευνητές του ΚΕΠΕ:

Ε. Αθανασίου, Γ. Ιωαννίδης, Ν. Κανελλόπουλος, Α. Κοντόλαιμου, Α. Κουτρούλης, Ι. Κωνσταντακοπούλου, Ε. Λεριού, Κ. Λοΐζος, Β. Λυχναράς, Αι. Μαρσέλλου, Β. Μισσός, Γ. Μπερτσάτος, Ε. Νίτση, Γ. Παναγόπουλος, Π. Προδρομίδης, Α. Ραυτοπούλου, Ν. Ροδουσάκης, Γ. Σκίντζη, Α. Στρατοπούλου, Θ. Τσέκερης, Ι. Χολέζας, Χ. Χρυσανθακόπουλος, Α. Χύμης

Συντονιστές:

Κ. Λοΐζος και Γ. Σκίντζη

Copyright 2025

του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

Αμερικής 11, 106 72 Αθήνα

www.kepe.gr

ISBN: 978-960-341-158-1 (Έντυπο)

ISBN: 978-960-341-157-4 (Ηλεκτρονικό)

Επιμέλεια έκδοσης: Ελένη Σουλτανάκη

Οι γνώμες και κρίσεις που περιέχει η εργασία αυτή είναι των συγγραφέων και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαία γνώμες ή κρίσεις του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

KΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) είναι το μεγαλύτερο ερευνητικό ίδρυμα για την οικονομική επιστήμη στη χώρα μας. Ιδρύθηκε το 1959 ως μία μικρή ερευνητική μονάδα με την επωνυμία «Κέντρον Οικονομικών Ερευνών», με βασικό σκοπό την επιστημονική μελέτη των οικονομικών προβλημάτων της Ελλάδος, την ενθάρρυνση των οικονομικών ερευνών και τη συνεργασία με άλλα επιστημονικά ιδρύματα. Το 1964 το ΚΕΠΕ πήρε τη σημερινή του ονομασία. Τότε του ανατέθηκαν οι εξής πρόσθετες αρμοδιότητες: πρώτον, η κατάρτιση σχεδίων για βραχυχρόνια, μεσοχρόνια και μακροχρόνια προγράμματα ανάπτυξης, η εκπόνηση σχεδίων προγραμμάτων περιφερειακής και χωροταξικής ανάπτυξης, καθώς και προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Κυβέρνησης· δεύτερον, η παρακολούθηση και ανάλυση της βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η διαμόρφωση προτάσεων για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων· και, τρίτον, η επιμόρφωση νέων οικονομολόγων, ιδιαίτερα σε θέματα προγραμματισμού και οικονομικής ανάπτυξης.

Σήμερα το ΚΕΠΕ επικεντρώνεται στη διεξαγωγή εφαρμοσμένων οικονομικών ερευνών που ενδιαφέρουν την ελληνική οικονομία και, με την ιδιότητα του συμβουλευτικού οργάνου της Κυβέρνησης, παρέχει τεχνικές υπηρεσίες σε θέματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτών εντάσσεται και η δημοσίευση των σειρών: (α) Μελέτες, που είναι επιστημονικές μονογραφίες, (β) Εκθέσεις, που είναι κείμενα εφαρμοσμένης ανάλυσης με προτάσεις πολιτικής σε επίπεδο κλάδων, περιφερειών και άλλων οικονομικών θεμάτων, (γ) Εργασίες για Συζήτηση, που είναι σχέδια εργασιών σε προχωρημένο στάδιο προσκεκλημένων επιστημόνων ή μελών του ερευνητικού προσωπικού του Ιδρύματος. Οι εκδόσεις του ΚΕΠΕ από την ίδρυσή του έως σήμερα υπερβαίνουν τις 700. Το ΚΕΠΕ εκδίδει επίσης την τετραμηνιαία περιοδική έκδοση Οικονομικές Εξελίξεις, με σκοπό να συμβάλλει στη συστηματική παρακολούθηση και ανάλυση της ελληνικής οικονομικής συγκυρίας, καθώς και στο πεδίο διαμόρφωσης της οικονομικής πολιτικής, αναλύοντας τις συνέπειες εναλλακτικών προσεγγίσεων σε επίκαιρα θέματα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ-CONTENTS

Πρόλογος.....	13
1. Μακροοικονομικά μεγέθη και προοπτικές	15
1.1. Προοπτικές της εγχώριας και εξωτερικής ζήτησης	15
1.2. Εξέλιξη και προοπτικές για τον πληθωρισμό.....	16
1.3. Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις και προοπτικές για το ΑΕΠ.....	17
2. Δημοσιονομικά μεγέθη	18
2.1. Προϋπολογισμός.....	18
2.2. Δημόσιο χρέος	20
3. Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	21
4. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.....	22
5. Παραγωγικότητα και κλαδική διάρθρωση	24
6. Ήπια πιστωτική επέκταση, βελτιωμένο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και ευκαιρίες χρηματοδότησης με μετοχικό κεφάλαιο	26
7. Ισχυρή επίδοση των ξένων άμεσων επενδύσεων το 2024.....	28
8. Αξιολόγηση ανταγωνιστικών πιέσεων: Διαστάσεις κόστους/τιμής και διαρθρωτικοί περιορισμοί	30
8.1. Δείκτες ανταγωνιστικότητας.....	30
8.2. Ανταγωνιστικότητα της ελληνικής μεταποίησης	32
9. Ενέργεια	35
10. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.....	37
10.1. Φορολογική μεταρρύθμιση	38
10.2. Μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος.....	38

10.3. Συνέχιση των μεταρρυθμίσεων.....	39
11. Αγορά εργασίας: τάσεις και προκλήσεις.....	39
11.1. Τρέχουσα κατάσταση	40
11.2. Προκλήσεις και προτάσεις για το μέλλον.....	41
12. Η κατάσταση στη διανομή εισοδήματος, την αγοραστική δύναμη, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό	43
13. Εξελίξεις στην αγορά ακινήτων	47
14. Κίνδυνοι και Αβεβαιότητες	49
Βιβλιογραφικές Αναφορές	51
Introduction	55
1. Macroeconomic developments and outlook.....	57
1.1. Outlook for domestic and external demand	57
1.2. Inflation developments and outlook	58
1.3. Short-term GDP forecast and outlook.....	59
2. Fiscal indicators	59
2.1. State Budget	59
2.2. Public debt	61
3. Government effectiveness.....	62
4. Current Account Balance.....	63
5. Productivity and sectoral structure	65
6. Moderate credit expansion, improved financial conditions and opportunities for equity funding.....	67
7. Strong FDI performance in 2024	69

8. Assessing competitiveness pressures: Cost/Price and structural dimensions	71
<i>8.1. Competitiveness indicators</i>	71
<i>8.2. The competitiveness of Greek Manufacturing</i>	72
9. Energy.....	74
10. Structural reforms	77
<i>10.1. Tax reform</i>	77
<i>10.2. Judicial system reform</i>	78
<i>10.3. Reforms that remain most critical</i>	78
11. The Greek labour market: Trends and challenges	79
<i>11.1. Current state</i>	79
<i>11.2. Challenges ahead and suggestions</i>	80
12. Income distribution, purchasing power, poverty and social exclusion....	81
13. Real estate market developments.....	85
14. Threats and uncertainties: Outlook for 2026	87
References	89

Πρόλογος

Η ελληνική οικονομία κινείται σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης, με τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ να ανέρχεται στο 2% το γ' τρίμηνο του 2025 και την πρόβλεψη για το σύνολο του έτους να διαμορφώνεται στο 2,1%. Η ανάπτυξη τροφοδοτείται από την ιδιωτική κατανάλωση και την ενίσχυση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, υποβοηθούμενων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και το Ταμείο Ανάκαμψης. Για πρώτη φορά εντοπίζεται ένας ιδιαίτερος προωθητικός ρόλος των επενδύσεων σε σχέση με την κατανάλωση. Τα δημοσιονομικά μεγέθη βελτιώνονται εντυπωσιακά, με το πρωτογενές πλεόνασμα να εκτιμάται στα 5,27 δισ. ευρώ για το 2025 και το δημοσίο χρέος να αποκλιμακώνεται από 145,9% του ΑΕΠ το 2025 σε 138,2% το 2026. Παράλληλα, εξαγγέλθηκαν πρόωρες αποπληρωμές δανείων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες, ακόμα και εάν προέρχονται από τα διαθέσιμα του ESM, στηρίζονται στη βελτίωση της δημοσιονομικής ισορροπίας.

Οι πληθωριστικές πιέσεις επιμένουν (τρόφιμα και υπηρεσίες), ενώ τα ενοίκια κατέγραψαν υψηλή αύξηση το α' εξάμηνο του 2025. Συνολικά, θα διατηρηθούν στα αναμενόμενα επίπεδα γύρω στο 2,5%. Εξετάζονται ευρύτερα μέτρα για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος. Η άνοδος του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος είναι συνεχής, αλλά ο ρυθμός βελτίωσης δεν είναι αρκετά υψηλός για την αποκατάσταση των απωλειών κυρίως της μνημονιακής περιόδου. Συνεπώς, η καταναλωτική εμπιστοσύνη δείχνει αρνητική εξέλιξη, η οποία όμως εκτιμάται ότι θα ανακάμψει από τα ενισχυτικά δημοσιονομικά μέτρα που θα ενεργοποιηθούν το 2026, αλλά και από την αναμενόμενη αύξηση του μισθολογικού κόστους. Στην αγορά εργασίας, η ανεργία μειώθηκε στο 8,6% και παραμένουν ζητήματα που σχετίζονται με την αναντιστοιχία δεξιοτήτων.

Στο εξωτερικό ισοζύγιο, καταγράφεται βελτίωση λόγω της μείωσης των τιμών καυσίμων και της ανόδου του τουρισμού, όμως οι εξαγωγές αγαθών αντιμετωπίζουν αβεβαιότητες, παρόλο που είναι εξαιρετικά ανθεκτικές. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποτελεί βασικό ανασχετικό παράγοντα της ανάπτυξης. Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις είναι ξανά ισχυρές, όπως είναι σαφές και η αναζωογόνηση της θέσης της ελληνικής βιομηχανίας στο παραγωγικό σύστημα της χώρας.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι για το μέλλον αφορούν τη γεωπολιτική αστάθεια, την κλιματική αλλαγή, το δημογραφικό πρόβλημα και τις μεγάλες παγκόσμιες ανισορροπίες χρέους.

Ιδιαίτερα σημαντική, όμως, για την άσκηση αποτελεσμάτων οικονομικής πολιτικής είναι η διατήρηση της οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας και βεβαίως της κοινωνικής συνοχής και ευημερίας, η οποία δοκιμάζεται κυρίως από τις επιπτώσεις της μνημονιακής περιόδου και τις πολυκρίσεις που ακολούθησαν. Η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της οικονομικής πολιτικής πρέπει να γίνεται με βάση την πρόοδο που επιτελείται και όχι με το πόσο απέχουμε από τα προ κρίσης επίπλαστα επίπεδα ευημερίας (δανεισμός). Παρ' όλα αυτά, είναι πολύ φυσικό οι πολίτες να θέτουν τα επίπεδα αυτά ως στόχους και η οικονομική πολιτική να επιδιώκει να τα προσεγγίσει αυτή την φορά όμως με υγιή τρόπο (επενδύσεις, παραγωγικότητα).

Η αναδιοργάνωση των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη λήξη της μετα-Covid αναπτυξιακής παρέμβασης του Ταμείου Ανάπτυξης θα σχετιστεί με την αντιμετώπιση των ευρωπαϊκών προβλημάτων ανταγωνιστικότητας και εκτιμάται ότι η Ελλάδα μπορεί να επωφεληθεί μέσω και της οργάνωσης του νέου οδικού χάρτη παρεμβάσεων (διεύθυνση Eurogroup) για την αντιμετώπιση των μείζονων προβλημάτων της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Παναγιώτης Ε. Πετράκης,

Πρόεδρος του Δ.Σ. και

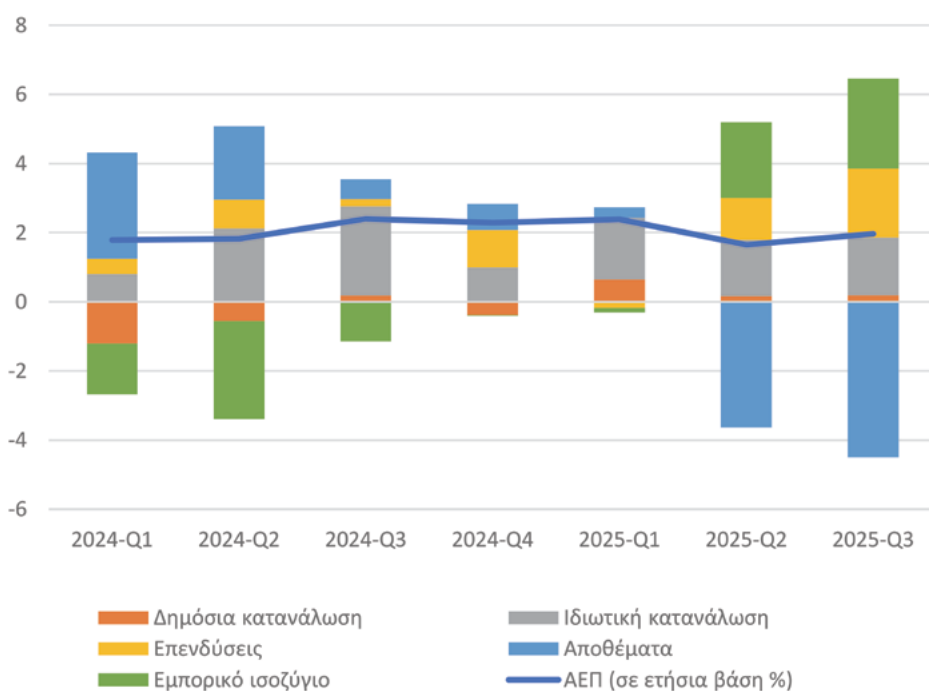
Επιστημονικός Διευθυντής του ΚΕΠΕ

Δεκέμβριος 2025

1. Μακροοικονομικά μεγέθη και προοπτικές

Η ελληνική οικονομία παραμένει σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης, με τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ το γ' τρίμηνο του 2025 και τον μέσο ρυθμό αύξησης το 9μηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου να ανέρχεται σε 2,0% σε ετήσια βάση. Η ιδιωτική κατανάλωση εξακολουθεί να συνεισφέρει σημαντικά στην ανάπτυξη, ενώ από το β' τρίμηνο και μετά οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου καταγράφουν επίσης σημαντική και αυξανόμενη θετική συμβολή.

Διάγραμμα 1.1: Ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ και συνιστώσες

Πηγή: Eurostat.

1.1. Προοπτικές της εγχώριας και εξωτερικής ζήτησης

Θετικές προοπτικές διαφαίνονται βραχυπρόθεσμα για όλες τις κύριες συνιστώσες της εγχώριας ζήτησης, συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας κατανάλωσης, για την οποία προβλέπεται ήπια ενίσχυση, στη βάση της επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων. Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αναμένεται να αυξηθούν, υποστηριζόμενες κυρίως από το ενισχυμένο πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων και την επιτάχυνση της υλοποίησης

δημόσιων παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ. Παράλληλα, ευνοϊκές είναι οι συνθήκες και για τις ιδιωτικές επενδύσεις, λόγω του χαμηλότερου κόστους δανεισμού, αλλά και εξαιτίας παραγόντων που αφορούν επιμέρους τομείς (ενέργεια, κατασκευές, κ.ά.). Όσον αφορά την ιδιωτική κατανάλωση, οι προοπτικές της συνδέονται άμεσα με την ισορροπία μεταξύ πληθωρισμού και ονομαστικής αύξησης των εισοδημάτων. Τα μέτρα πολιτικής για τη στήριξη των μισθών και των εισοδημάτων και τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των νοικοκυριών, σε συνδυασμό με τις θετικές εξελίξεις στην απασχόληση, συμβάλλουν στην αντιστάθμιση των επίμονων πληθωριστικών πιέσεων, οδηγώντας σε προσδοκίες για μία θετική, αν και ήπια επιβραδυνόμενη, αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Το εμπορικό ισοζύγιο συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ κατά το β' και γ' τρίμηνο του 2025, καθώς οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση, ενώ οι εισαγωγές κινήθηκαν πτωτικά λόγω της κάμψης της δαπάνης για εισαγωγές καυσίμων. Σε βραχυχρόνιο ορίζοντα, η αύξηση της εγχώριας ζήτησης θα ασκήσει ανοδικές πιέσεις στις εισαγωγές αγαθών, ενώ οι προοπτικές για τις εξαγωγές αγαθών υπόκεινται σε σημαντικές αβεβαιότητες, οι οποίες σχετίζονται με την ασθενή ανάπτυξη και τον αντίκτυπο των εμπορικών δασμών στην ευρωπαϊκή οικονομία. Όσον αφορά τις εξαγωγές υπηρεσιών, ο τουριστικός τομέας ενισχύει τη συμβολή του στην αύξηση του ΑΕΠ και το εξωτερικό ισοζύγιο, υποστηριζόμενος από την αυξανόμενη διεθνή ζήτηση για ταξίδια και την επιτυχή επέκταση της τουριστικής περιόδου της Ελλάδας.

1.2. Εξέλιξη και προοπτικές για τον πληθωρισμό

Ο πληθωρισμός ανήλθε στο 3,1% κατά μέσο όρο το πρώτο 6μηνο του 2025, παρουσιάζοντας στη συνέχεια επιβράδυνση τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο και επαναφορά στο 2,9% τον Νοέμβριο. Με βάση τα στοιχεία του Νοεμβρίου, ο πληθωρισμός των υπηρεσιών εμφανίζεται αρκετά έντονος, ο πληθωρισμός των ειδών διατροφής —περιλαμβανομένων των αλκοολούχων ποτών και του καπνού— σχεδόν διπλασιάστηκε σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι τιμές στην κατηγορία της ενέργειας αυξήθηκαν οριακά και οι τιμές των μη ενεργειακών βιομηχανικών προϊόντων μειώθηκαν.

Τα ενοίκια των κατοικιών κατέγραψαν εντονότερη αύξηση το 2025 σε σχέση με το 2024, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 10,5% κατά το πρώτο 6μηνο, και συνεισφορά 0,55 ποσοστιαίων μονάδων στον συνολικό πληθω-

ρισμό της περιόδου. Τα μέτρα πολιτικής για την ενίσχυση των μισθών και εισοδημάτων των νοικοκυριών, και οι συνθήκες στενότητας στην αγορά εργασίας, πιθανόν να συντείνουν σε ανοδικές πιέσεις στις τιμές καταναλωτή, επιβραδύνοντας τον ρυθμό αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού.

Πίνακας 1.1: Πληθωρισμός

	Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής						Ετήσιος ρυθμός μεταβολής				
	2020	2021	2022	2023	2024	Α' 6μηνο 2025	7/ 2025	8/ 2025	9/ 2025	10/ 2025	11/ 2025
Πληθωρισμός (Εν. ΔΤΚ)	-1,3	0,6	9,3	4,2	3,0	3,1	3,7	3,1	1,8	1,6	2,9
Ενοίκια κατοικιών	0,0	0,1	1,3	4,8	5,1	10,5	11,3	10,9	9,9	8,9	
Διατροφή, συμπ. αλκοόλ και καπνού	1,3	1,2	9,7	9,9	2,8	1,6	3,3	2,4	1,4	2,5	3,1
Μη ενεργειακά βιομηχανικά προϊόντα	-0,4	-0,7	5,0	6,4	1,7	1,1	1,3	1,0	0,5	-0,2	-0,4
Ενέργεια	-9,8	12,4	41,0	-13,4	-1,4	0,0	0,7	-1,9	-3,7	-3,1	0,3
Υπηρεσίες	-1,4	-1,0	4,5	4,5	4,4	5,3	5,2	4,9	3,4	2,8	4,7
Σύνολο δείκτη, εξαιρ. ενέργειας, διατροφής	-1,2	-1,1	4,6	5,3	3,6	4,1	4,3	3,9	2,6	2,0	3,2

Πηγή: Eurostat, υπολογισμοί ΚΕΠΕ.

1.3. Βραχυπρόθεσμες προβλέψεις και προοπτικές για το ΑΕΠ

Με βάση το υπόδειγμα παραγόντων του ΚΕΠΕ, ο ρυθμός του αύξησης του ΑΕΠ το 2025 προβλέπεται στο 2,1%. Για το έτος 2026, τα μέχρι στιγμής δεδομένα δείχνουν προς μία σταθερή αναπτυξιακή πορεία, η οποία υπόκειται, ωστόσο, σε σημαντικούς κινδύνους και αβεβαιότητες που αφορούν, κυρίως, το εξωτερικό περιβάλλον και τα γεωπολιτικά. Οι συνθήκες αυτές υπογραμμίζουν την ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας, μέσω επενδύσεων, δράσεων αναβάθμισης των δεξιοτήτων και στοχευμένων πολιτικών για τη βιομηχανία και την καινοτομία, παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της παραγωγικής βάσης και την ανάπτυξη τομέων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

2. Δημοσιονομικά μεγέθη

2.1. Προϋπολογισμός

Στον Πίνακα 2.1 παρουσιάζεται η εξέλιξη των βασικών δημοσιονομικών μεγεθών κατά το έτος 2025 (πρόβλεψη και εκτίμηση επίτευξης), καθώς και η εκτίμηση για την εξέλιξή τους κατά το 2026.

Πίνακας 2.1: Βασικά δημοσιονομικά μεγέθη Κρατικού Προϋπολογισμού (σε εκατ. ευρώ)

	2025				2026	
	Π/Ψ	Εκτίμηση	Δ	Δ%	Π/Ψ	Δ%
Καθαρά Έσοδα	74.573	77.034	2.461	3,3%	79.983	3,8%
Φόροι, εκ των οποίων:	69.203	71.146	1.943	2,8%	73.645	3,5%
ΦΠΑ	26.673	27.625	952	3,6%	29.229	5,8%
ΕΦΚ	7.276	7.407	131	1,8%	7.460	0,7%
Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.394	2.411	17	0,7%	2.328	-3,4%
Φόρος Εισοδήματος	25.212	26.067	855	3,4%	26.757	2,6%
Άλλα έσοδα ⁽¹⁾	12.899	13.577	678	5,3%	14.377	5,9%
Επιστροφές εσόδων	7.529	7.689	160	2,1%	8.038	4,5%
Δαπάνες	80.502	81.493	991	1,2%	86.793	6,5%
Παροχές σε εργαζόμενους & Κοινωνικές παροχές	15.215	15.963	748	4,9%	16.217	1,6%
Άλλες δαπάνες ⁽²⁾	38.286	39.338	1.052	2,7%	40.462	2,9%
Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	9.400	9.828	428	4,6%	9.815	-0,1%
Πιστώσεις υπό κατανομή	17.602	16.365	-1.237	-7,0%	20.299	24,0%
ΠΔΕ & Ταμείο Ανάκαμψης						
Έσοδα	8.537	8.593	56	0,7%	10.300	19,9%
Δαπάνες	14.100	14.600	500	3,5%	16.692	14,3%
Πρωτογενές Ισοζύγιο ΚΠ	3.470	5.275	1.805	52,0%	3.005	-43,0%
% ΑΕΠ	1,4%	2,1%			1,2%	
Ισοζύγιο ΚΠ	-5.930	-4.459	1.471	-24,8%	-6.810	52,7%
% ΑΕΠ	-2,4%	-1,8%			-2,6%	

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2026, Εισηγητική Έκθεση.

Σημειώσεις: (1) Περιλαμβάνει: Κοινωνικές εισφορές, Μεταβιβάσεις, Πωλήσεις Αγαθών & Υπηρεσιών, Λοιπά τρέχοντα έσοδα, Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων.

(2) Περιλαμβάνει: Αγορές αγαθών/υπηρεσιών/πάγιων περιουσιακών στοιχείων, επιδοτήσεις, μεταβιβάσεις και λοιπές δαπάνες.

Σε ό,τι αφορά το 2025, η τελευταία εκτίμηση για το ισοζύγιο του Κρατικού Προϋπολογισμού είναι βελτιωμένη, δεδομένου ότι εκτιμάται έλλειμμα 4.459 εκατ. έναντι 5.930 εκατ. του στόχου του Προϋπολογισμού. Αντίστοιχα, βελτιωμένο θα είναι και το πρωτογενές αποτέλεσμα (πλεόνασμα 5.275 εκατ. έναντι στόχου 3.470 εκατ.). Τα καθαρά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 77.034 εκατ., δηλαδή, αυξημένα κατά 3,3% έναντι του στόχου. Αυξημένα έσοδα (2,8%) παρουσιάζουν οι φόροι, κάτι που το Υπουργείο Οικονομικών αποδίδει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής, στην αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, στην αύξηση των εσόδων από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων λόγω της αύξησης των αμοιβών, στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης και στις βελτιωμένες τουριστικές εισπράξεις. Αντιθέτως, τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (επιχειρήσεις) θα είναι μειωμένα κατά 2,3% έναντι του στόχου. Σε ό,τι αφορά τις συνολικές δαπάνες το 2025, εκτιμάται ότι θα είναι αυξημένες κατά 991 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω των αυξημένων παροχών σε εργαζόμενους (π.χ. νέοι διορισμοί εκπαιδευτικών, αυξήσεις μισθολογίου των ένστολων), καθώς των αυξημένων κοινωνικών παροχών όπως η επιστροφή ενός ενοικίου. Το 2026, τα δημοσιονομικά μεγέθη επηρεάζονται από την ενσωμάτωση των νέων φορολογικών παρεμβάσεων (αλλαγές στην κλίμακα φορολόγησης εισοδήματος φυσικών προσώπων, μείωση/κατάργηση του ΕΝΦΙΑ και του ΦΠΑ σε διάφορες περιοχές της χώρας κλπ.). Σε κάθε περίπτωση, μετά την ενσωμάτωση των νέων παρεμβάσεων, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται πως θα είναι πλεονασματικό κατά 7.211 εκατ. ευρώ (2,8% του ΑΕΠ). Το ισοζύγιο του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπεται ότι θα είναι ελλειμματικό κατά 6.810 εκατ. ευρώ (-2,6% του ΑΕΠ), ενώ το πρωτογενές αποτέλεσμα θα είναι πλεονασματικό κατά 3.005 εκατ. (1,2% του ΑΕΠ).

Σε ό,τι αφορά τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, αυτά αναμένεται να είναι αυξημένα κατά 3,8% έναντι της εκτίμησης του 2025. Τα έσοδα από φόρους θα είναι αυξημένα κατά 3,5%, κυρίως λόγω της προβλεπόμενης μεγέθυνσης της οικονομίας. Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων θα είναι οριακά μειωμένα ως αποτέλεσμα των νέων παρεμβάσεων, αλλά τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων αναμένεται να είναι αυξημένα κατά 788 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, σε ό,τι αφορά τις δαπάνες, αυτές εκτιμάται ότι θα είναι αυξημένες κατά 6,5%. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην επιτάχυνση των έργων που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης, στην ενσωμάτωση των παρεμβάσεων που ανακοινώθηκαν στη ΔΕΘ και στις φυσικές παραλαβές των οπλικών συστημάτων.

2.2. Δημόσιο χρέος

Στον Πίνακα 2.2 παρουσιάζεται η εξέλιξη χρέους τα έτη 2024-2026.

Πίνακας 2.2: Βασικά δημοσιονομικά μεγέθη Κρατικού Προϋπολογισμού (σε εκατ. ευρώ)

	2024	2025*	2026**
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	364.965	362.800	359.300
(ως % του ΑΕΠ)	154,2%	145,9%	138,2%
ΑΕΠ	236.736	248.697	260.035

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2026, Εισηγητική Έκθεση.

* Εκτίμηση

** Πρόβλεψη

Το 2025, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί κατά 2,1 δισ. ευρώ, ήτοι 0,6%. Η μείωση αυτή είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς εκτιμάται ότι θα φτάσει το 8,3%, χάρη στην ισχυρή αύξηση του ΑΕΠ της χώρας. Για το 2026, προβλέπεται ακόμη μεγαλύτερη μείωση του χρέους (1%), με την αποκλιμάκωσή του ως προς το ΑΕΠ να φτάνει το 7,7%.

Οι εκτιμήσεις για τη σταθερά πτωτική πορεία του ελληνικού δημόσιου χρέους υιοθετούνται και από τους διεθνείς οργανισμούς (ΕΕ, ΔΝΤ), οι οποίοι το θεωρούν πλέον βιώσιμο, καθώς έχουν αποπληρωθεί πλήρως τα δάνεια προς το ΔΝΤ και προγραμματίζεται η πρόωρη αποπληρωμή του υπολειπόμενου ποσού των διμερών δανείων (GLFA) ύψους 31,6 δισ. ευρώ, μία δεκαετία νωρίτερα από την κανονική λήξη των δόσεων το 2041.

Η επίτευξη του στόχου της απομείωσης του χρέους βασίζεται στην υψηλή οικονομική μεγέθυνση και στη διατήρηση των πρωτογενών πλεονασμάτων. Προς αυτή την κατεύθυνση συνηγορούν επίσης η ευνοϊκή διάρθρωση του χρέους και η εισροή κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Ωστόσο, η υλοποίηση των στόχων του 2026 εξαρτάται από την επιτυχή αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων, όπως μια παρατεταμένη γεωπολιτική κρίση ή η αναζωπύρωση των τιμών ενέργειας, παράγοντες που θα έθεταν σε κίνδυνο την ανάπτυξη και την επίτευξη του πρωτογενούς πλεονάσματος.

3. Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης

Η ελληνική οικονομία έχει προχωρήσει σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις, όμως δεν έχει επιτύχει παρά μια μικρή βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα. Ο αδύναμος κρίκος της οικονομίας παραμένει η αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης. Σύμφωνα με το IMD (International Institute for Management Development)(2025), η αποτελεσματικότητα (και η αποδοτικότητα) της διακυβέρνησης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της συνολικής ανταγωνιστικότητας.

Συγκεκριμένα, η αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης (συμπεριλαμβανομένου ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού δικαστικού συστήματος) είναι μεταβλητή που λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη από εγχώριους και ξένους επιχειρηματίες, πριν αποφασίσουν πού θα επενδύσουν. Αν και οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, το επενδυτικό κενό δεν έχει κλείσει. Επιπλέον, σημαντικό μέρος των ΑΞΕ στην Ελλάδα αφορά τον τομέα των ακινήτων, ο οποίος δεν αποτελεί την πιο παραγωγική μορφή ΑΞΕ (Canton & Solera, 2016). Αντίθετα, οι επενδύσεις σε νέες παραγωγικές εγκαταστάσεις (greenfield investments), που είναι και οι πιο παραγωγικές, αποτελούν μικρό μέρος του συνόλου των ΑΞΕ στην Ελλάδα (NPB, 2022).

Ο Πίνακας 3.1 παρουσιάζει την εξέλιξη της βαθμολογίας και της κατάταξης της Ελλάδας (μεταξύ των ΕΕ-27) στους έξι Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης (WGI) για την περίοδο 2019-2023, που είναι τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία.

Πίνακας 3.1: Εξέλιξη της βαθμολογίας και κατάταξης της Ελλάδας στους δείκτες WGI

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Βαθ-μός	Θέση	Βαθ-μός	Θέση	Βαθ-μός	Θέση	Βαθ-μός	Θέση	Βαθ-μός	Θέση
Λογοδοσία	72,46	22	77,78	18	77,78	21	77,78	21	79,41	18
Πολιτική σταθερότητα	54,25	27	51,42	27	50,94	27	50,00	27	54,03	27
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	64,76	25	67,14	23	66,67	23	66,98	23	57,55	25
Ποιότητα ρύθμισης	70,00	26	71,43	22	66,19	26	67,45	24	70,75	24
Κράτος δικαίου	57,62	26	60,00	24	60,48	24	59,43	25	57,08	25
Έλεγχος διαφθοράς	56,67	26	57,14	25	59,52	23	56,60	24	58,02	24

Πηγή: World Bank, 2025.

Από τον παραπάνω πίνακα καθίσταται σαφές ότι η Ελλάδα έχει ακόμη πολλά να κάνει για να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης και της αποτελεσματικότητας του κανονιστικού/ρυθμιστικού πλαισίου, προκειμένου να προσεγγίσει τον μέσο όρο της ΕΕ. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την προσέλκυση νέων άμεσων ξένων επενδύσεων και, τελικά, την αύξηση της παραγωγικότητας.

4. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα, παρατηρούμε μια βελτίωση του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) το διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου 2025, που προέρχεται από τη συρρίκνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων λόγω της μείωσης των τιμών των καυσίμων.

Επιπρόσθετα, θετική εξέλιξη αποτελεί η σταθεροποίηση της μεταβλητής των εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία, που οφείλεται στη μειωμένη αγοραστική δύναμη των ελληνικών νοικοκυριών.

Στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών, θετική εξέλιξη αποτελεί η αύξηση των εισπράξεων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες κατά 12% (1,78 δισεκ. ευρώ). Ανησυχητική αρνητική εξέλιξη καταγράφεται στις πληρωμές για ταξιδιωτικές υπηρεσίες, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 26% (489 εκατ. ευρώ). Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι το εγχώριο τουριστικό προϊόν καθίσταται ολοένα και λιγότερο ανταγωνιστικό για τους Έλληνες πολίτες, οι οποίοι στρέφονται σε ταξίδια προς το εξωτερικό.

Η συνιστώσα του ΙΤΣ που αποτελεί την πηγή του προβλήματός του, και κατ'επέκταση ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, είναι το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών, εξαιτίας κυρίως της μεγάλης ανισορροπίας του Ισοζυγίου χωρίς καύσιμα και πλοία και του Ισοζυγίου καυσίμων.

- Αυτό το τμήμα του ΙΤΣ αντανακλά σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση της παραγωγικής βάσης της χώρας. Παρά την ανάκαμψη των εξαγωγών μετά την κρίση, οι εισαγωγές αγαθών (καταναλωτικών, ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών) συνεχίζουν να υπερβαίνουν σημαντικά τις εξαγωγές, υποδηλώνοντας βαθιά εξάρτηση από το εξωτερικό για κρίσιμες εισροές της παραγωγικής και καταναλωτικής διαδικασίας.
- Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλό εισαγωγικό περιεχόμενο των εξαγωγών (Konstantakoroulou, 2024), με αποτέλεσμα ένα σημαντικό μέρος

της προστιθέμενης αξίας που συνδέεται με τις εξαγωγές να δημιουργείται και να καταγράφεται στο εξωτερικό, και όχι στο εσωτερικό. Κατά συνέπεια, οι εξαγωγές, αν και αυξάνονται ονομαστικά, δεν μεταφράζονται στον βαθμό που θα επιθυμούσαμε σε ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής, και της απασχόλησης.

- Η εξειδίκευση των εξαγωγών παραμένει περιορισμένη από πλευράς τεχνολογικής έντασης. Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών αγαθών αφορά προϊόντα χαμηλής ή μέσης τεχνολογίας, ενώ η συμμετοχή των μέσης-υψηλής και υψηλής τεχνολογίας προϊόντων είναι χαμηλή και, διαχρονικά, συρρικνούμενη. Αυτό δείχνει ότι η ελληνική οικονομία δεν αξιοποιεί επαρκώς την καινοτομία, την έρευνα και την τεχνολογική αναβάθμιση ως μοχλό εξαγωγικής δυναμικής. Το γεγονός αυτό περιορίζει τα περιθώρια βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας με όρους ποιότητας, διαφοροποίησης προϊόντος και υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Για τα επόμενα χρόνια, το ΙΤΣ έχει περιορισμένη δυναμική διόρθωσης της ανισορροπίας του λόγω του ότι:

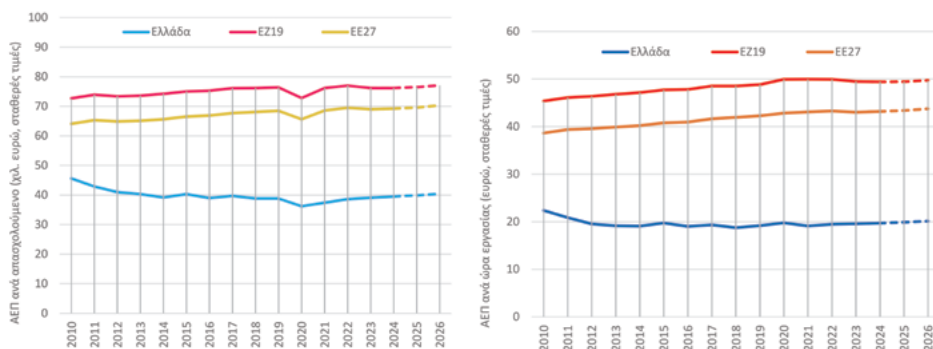
- Η ελληνική οικονομία συνεχίζει να αποδυναμώνεται από την έξοδο του εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (κυρίως στην κρίση), ικανού να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες τεχνολογικές μεταβολές παρόλο που σημειώνεται μείωση του ρυθμού εξόδου, λόγω και της αλλαγής της μεταναστευτικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών.
- Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η προοπτική του αγροτικού τομέα, καθώς αναμένεται μείωση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, τα επόμενα χρόνια. Το αυξανόμενο κόστος παραγωγής, η ενεργειακή επιβάρυνση, οι κλιματικές πιέσεις, η έλλειψη ουσιαστικής αγροτικής πολιτικής και οι στρεβλώσεις στις αγροτικές επιδοτήσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω συρρίκνωση των παραδοσιακών εξαγωγών, όπως του βαμβακιού, που αποτελούσαν στο παρελθόν σημαντικό στήριγμα του εξωτερικού τομέα.
- Η απουσία μιας συνεκτικής και μακροπρόθεσμης εξαγωγικής στρατηγικής και η ανεπαρκής στήριξη των εξαγωγικών επιχειρήσεων επιτείνουν αυτή τη δυναμική. Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί προώθησης εξαγωγών παραμένουν αποσπασματικοί, χωρίς αποτελεσματικό συντονισμό πολιτικών, περιφερειακών δράσεων και επενδυτικών κινήτρων.
- Μεγάλη η συμβολή αλλά και αυξανόμενη η ευαλωτότητα του τομέα υπηρεσιών, ο οποίος λειτουργεί αντισταθμιστικά, αλλά δεν επαρκεί για

να αποκαταστήσει μια διαρθρωτικά ελλειμματική εξωτερική ισορροπία. Παρότι το ισοζύγιο υπηρεσιών (κυρίως μέσω του τουρισμού και των μεταφορών) συμβάλλει θετικά στο συνολικό ισοζύγιο, αυτό δεν επαρκεί για να αντισταθμίσει το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών.

5. Παραγωγικότητα και κλαδική διάρθρωση

Το 2024 η ελληνική οικονομία παρουσίασε ήπια βελτίωση στην παραγωγικότητα εργασίας, σε σύγκριση με το 2023, τόσο σε όρους ΑΕΠ ανά εργαζόμενο (1%) όσο και σε ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας (0,77%). Αντίθετα, η ΕΖ19 και η ΕΕ27 μεταξύ 2023-2024 παρουσίασαν –κατά μέσο όρο– μηδενική ή αρνητική αύξηση παραγωγικότητας, και πολύ μικρή αύξηση παραγωγικότητας, αντίστοιχα, ήτοι, για την παραγωγικότητα εργασίας σε όρους ΑΕΠ ανά εργαζόμενο 0% και 0,29%, και για την παραγωγικότητα εργασίας σε όρους ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας -0,16% και 0,34%, αντίστοιχα (Διάγραμμα 5.1). Τα χαμηλά αυτά επίπεδα σχετίζονται με την υστέρηση σε τεχνολογική αναβάθμιση, το μικρό μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων και τη χαμηλή κεφαιλαϊκή ένταση, περιορίζοντας τη διαδικασία σύγκλισης με την Ευρώπη.

Διάγραμμα 5.1: Παραγωγικότητα εργασίας σε ΑΕΠ (χιλιάδες ευρώ, σταθερές τιμές) (α) ανά εργαζόμενο και (β) ανά ώρα εργασίας στην Ελλάδα, την ΕΖ19 και την ΕΕ27, 2010-2026

Πηγή: AMECO και ίδια επεξεργασία.

Σημείωση: Οι τιμές για τα έτη 2025 και 2026 αντιστοιχούν σε προβλέψεις.

Η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να σημειώσει συνολική αύξηση 2,3% σε όρους ΑΕΠ ανά εργαζόμενο και 2,0% σε όρους ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας το 2026, σε σύγκριση με το 2024. Η αντίστοιχη αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΖ19 και την ΕΕ27 αναμένεται να είναι βραδύ-

τερη από την Ελλάδα κατά την ίδια περίοδο (2024-2026), δηλαδή 1,6% και 1,2% σε όρους ΑΕΠ ανά εργαζόμενο και 1,3% και 0,6% σε όρους ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, το 2024, το ελληνικό ΑΕΠ ανά εργαζόμενο παρέμεινε στο 52% περίπου του μέσου όρου της ΕΖ19 και στο 57% του μέσου όρου της ΕΕ27, ενώ το ελληνικό ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας ήταν ακόμη χαμηλότερο, δηλαδή, 46% του μέσου όρου της ΕΖ19 και 40% του μέσου όρου της ΕΕ27. Αυτά τα χάσματα παραγωγικότητας δεν αναμένεται να μεταβληθούν ουσιαστικά κατά τη διάρκεια του 2026. Επίσης, η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής (TFP) της ελληνικής οικονομίας το 2024 αυξήθηκε κατά 1,1% σε σύγκριση με το 2023, ενώ η ανοδική της τάση παραμένει μέτρια και σταθερή. Από το 2022 έως το 2024, η ένταση κεφαλαίου συμβάλλει οριακά στην αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας, δείχνοντας στασιμότητα ή υποαξιοποίηση νέου κεφαλαίου και ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας των επενδύσεων, ώστε να βελτιώσουν την παραγωγικότητα. Επιπλέον, η παραγωγικότητα του κεφαλαίου εμφανίζει σημάδια ομαλοποίησης (αύξηση 1,5% το 2024), δείχνοντας αποδοτικότερη χρήση του φυσικού κεφαλαίου στην παραγωγική διαδικασία, η οποία μπορεί να συμβάλλει στην άμβλυση των επιπτώσεων της έλλειψης εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 5.1: Συνεισφορά τομέων στη μεταβολή της παραγωγικότητας, 2023-2024

		Παραγωγικότητα εργασίας	ΑΠΑ	Ώρες εργασίας
A	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	16,8%	16,1%	-0,7%
B-E	Βιομηχανία (εκτός κατασκευών)	-1,6%	1,8%	3,4%
C	Κατασκευές	1,2%	3,9%	2,7%
F	Χονδρικό, λιανικό εμπόριο, μεταφορά-αποθήκευση, υπηρεσίες διαμονής και εστίασης	-5,6%	2,8%	8,4%
G-I	Ενημέρωση και επικοινωνία	2,1%	9,3%	7,2%
J	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	4,2%	7,4%	3,2%
K	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	-3,2%	4,9%	8,1%
L	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	2,7%	2,2%	-0,5%
M_N	Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	9,1%	10,8%	1,7%
O-Q	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία· Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	1,6%	1,4%	-0,2%
R-U	Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	-0,2%	8,8%	9,0%

Πηγή: Eurostat και ίδια επεξεργασία.

Ο Πίνακας 5.1 παρουσιάζει στοιχεία για την αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας, σε όρους ποσοστιαίας μεταβολής της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) μείον την ποσοστιαία μεταβολή των ωρών εργασίας, στην Ελλάδα το 2024, σε σύγκριση με το 2023, σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Υψηλά κέρδη παραγωγικότητας παρατηρήθηκαν στους τομείς της γεωργίας, της πληροφορίας και επικοινωνίας, και των επαγγελματικών υπηρεσιών, δηλαδή, σε τομείς που πιθανώς ωφελούνται πιο πολύ από τεχνολογίες, καινοτομία και οργανωτική αποτελεσματικότητα. Απώλειες παραγωγικότητας υπάρχουν στη μη μεταποιητική βιομηχανία, τις κατασκευές, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και σε ορισμένους τομείς υπηρεσιών, όπου η αύξηση της εργασίας ξεπέρασε τα κέρδη παραγωγής. Η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα βελτιώθηκε ελαφρώς, ενώ οι τομείς των ακινήτων και του εμπορίου σημείωσαν μέτρια κέρδη. Οι τάσεις αυτές δείχνουν την ανάγκη να επιταχυνθεί η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και η ψηφιοποίηση σε τομείς χαμηλής παραγωγικότητας, προωθώντας παράλληλα την καινοτομία σε κλάδους υψηλής παραγωγικότητας, για να ενισχυθεί η εγχώρια παραγωγική ικανότητα και να διορθωθούν δομικές ανισορροπίες που περιορίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα της χώρας σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Η επιτυχής υλοποίηση των έργων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να αναβαθμίσει τις υφιστάμενες φυσικές και ψηφιακές υποδομές, οι οποίες αποτελούν βασικούς μοχλούς παραγωγικότητας.

6. Ήπια πιστωτική επέκταση, βελτιωμένο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και ευκαιρίες χρηματοδότησης με μετοχικό κεφάλαιο

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει εισέλθει σε μία φάση ήπιας πιστωτικής επέκτασης. Ο δείκτης *standardized Credit-to-GDP gap* παραμένει αρνητικός (-30,8% το 2024Q3) αλλά με μειούμενη προοπτική, με βάση τα στοιχεία του 2025Q1. Οι τραπεζικές πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα δείχνουν σημάδια σταθερής ανάπτυξης για μια σειρά από λόγους. Κατ' αρχάς, η οικονομία παρουσίασε σταθερό ρυθμό ανάπτυξης τόσο το 2023 όσο και το 2024 (2,3% και στις δύο περιπτώσεις), ενώ για το 2025 εκτιμάται ότι θα κινηθεί στο 2,07% (εκτιμήσεις ΚΕΠΕ). Ως συνέπεια αυτού, σε τριμηνιαία βάση, έχουμε τη στροφή σε θετικούς 3,47% ρυθμούς πιστωτικής ανάπτυξης το 2024 από -3,25% σε μέσο επίπεδο το 2023, και 7,2% το 2025Q1. Επιπλέον, σημειώνεται η ευεργετική επίδραση της επενδυτικής βαθμολόγη-

σης των κρατικών ομολόγων στο κόστος χρηματοδότησης της κυβέρνησης και των τραπεζών, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) μειώθηκαν σε 3.6% τον Ιούνιο του 2025 (σε σχέση με 6,9% τον Ιούνιο του 2024). Ως εκ τούτου ο πιστωτικός κύκλος χαρακτηρίζεται από μία μετριασμένη επέκταση, με την προοπτική διεύρυνσής της στον βαθμό που βελτιώνονται οι χρηματοπιστωτικές συνθήκες.

Οι συνθήκες στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον βελτιώνονται, καθώς οι μικρότερες αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων (3,4% το 2025Q3) συνέβαλαν στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης. Επιπλέον, βασικοί τραπεζικοί δείκτες κινήθηκαν σε ικανοποιητικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας το πρώτο τρίμηνο του 2025 κινήθηκαν μεταξύ 18,6%-21,9% (Total Capital) και 15,2%-18,7% (Tier 1). Η τραπεζική κερδοφορία (net profit margin) κινήθηκε μεταξύ 37,5% και 44,9%, ενώ η βραχυχρόνια (LCR) και η μακροχρόνια (NSFR) ρευστότητα παρουσιάζουν μια σχετική ευστάθεια (0,68 και 1,62, αντίστοιχα, για το 2025Q1). Η εισροή κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης κα Ανθεκτικότητας συνέβαλαν επίσης στην βελτίωση των οικονομικών συνθηκών, ενώ ο συστημικός κίνδυνος που συνδέεται με τις κυκλικές διακυμάνσεις θεωρείται χαμηλός, καθώς το αντικυκλικό κεφαλαιακό αποθεματικό της Τράπεζας της Ελλάδος (CCyB) έχει τεθεί στο 0,25% από τον Οκτώβριο του 2025.

Ωστόσο, οι αυξανόμενες τιμές ακινήτων (7,3% το 2025Q2), λόγω αυξανόμενης εγχώριας και εξωτερικής ζήτησης (Golden Visa, Airbnb), μπορεί να δημιουργήσουν ζητήματα αναφορικά με τα επίπεδα ιδιωτικού χρέους εάν η πιστωτική επέκταση επιταχυνθεί στο μέλλον. Σε αυτό το πλαίσιο πιθανής σύνδεσης της αγοράς ακινήτων και της πιστωτικής επέκτασης με συστημικούς κινδύνους, η Τράπεζα της Ελλάδος αποφάσισε την αύξηση του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθεματικού της Τράπεζας της Ελλάδος (CCyB) στο 0,5% από τον Οκτώβριο του 2026.

Άλλωστε, οι βελτιούμενες μακροοικονομικές συνθήκες καθώς και ευρωπαϊκές και εγχώριες πρωτοβουλίες έχουν δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη μετοχική χρηματοδότηση και την απαγκίστρωση των επιχειρήσεων από την τραπεζική χρηματοδότηση. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν τη χορήγηση μετοχικής χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τις επιστήμες της ζωής, και τους τομείς που σχετίζονται με την υγεία και τη βιωσιμότητα, και από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων με τη στήριξη του Δημοσίου. Επιπλέον, οι βελτιούμενες μακροοικονομικές συνθήκες έδωσαν την ευκαιρία για την

ανάπτυξη μη τραπεζικών πηγών χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων (private equity) και των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital), ενώ παρατηρήθηκε αυξανόμενη τάση μετοχικής χρηματοδότησης των νεοφυών επιχειρήσεων. Η μετοχική χρηματοδότηση και η ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς είναι κρίσιμοι παράγοντες, καθώς η υπερβολική εξάρτηση από την τραπεζική χρηματοδότηση συνεπάγεται την περιορισμένη χρηματοδότηση των ΜμΕ και των καινοτόμων νεοφυών επιχειρήσεων. Εδώ θα πρέπει ίσως να αναφερθούμε στην πρόσφατη εξαγορά της ΕΧΑΕ από τον όμιλο της Euronex και τη θετική επίδραση που δημιουργείται για τις ελληνικές επιχειρήσεις λόγω της δυνατότητας πρόσβασης πλέον σε στην ευρωπαϊκή ρευστότητα.

Πιθανά μέτρα για το κλείσιμο του χάσματος μετοχικής χρηματοδότησης το 2026 είναι τα εξής: Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων μπορεί να δράσει ως καταλύτης στην αγορά private equity και venture capital προσελκύοντας ιδιωτικά κεφάλαια, μοχλεύοντας το τμήμα του Εθνικού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Greece 2.0 που αναφέρεται σε τέτοιες πηγές χρηματοδότησης. Επιπλέον, θα ήταν επιθυμητή η βελτίωση των φορολογικών κινήτρων για επενδυτές-αγγέλους (angel investors). Από την άλλη πλευρά, προτείνονται η ενίσχυση του ρόλου της Εναλλακτικής Αγοράς (Alternative Market) για ΜμΕ του Χρηματιστηρίου Αθηνών και διαρκείς καμπάνιες χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Επίσης, θα ήταν σκόπιμη η χρήση κεφαλαίων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τομείς όπως οι επιστήμες της ζωής, η υγεία και η βιωσιμότητα. Τέλος, είναι σημαντικό να βελτιωθεί η εταιρική διακυβέρνηση και να μειωθεί η ρυθμιστική γραφειοκρατία, καθώς και να προωθηθεί στους εγχώριους επενδυτές και το κοινό η κουλτούρα των καινοτόμων και νεοφυών επιχειρήσεων. Επομένως, η συνεπής κυβερνητική υποστήριξη και η αλλαγή κουλτούρας είναι κρίσιμοι παράγοντες για την ενίσχυση της διαθέσιμης μετοχικής χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις.

7. Ισχυρή επίδοση των ξένων άμεσων επενδύσεων το 2024

Οι καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) στην Ελλάδα το 2024 ανήλθαν σε €7,015 δισεκ. (προσωρινά στοιχεία), σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, που αποτελεί τη δεύτερη υψηλότερη επίδοση την περίοδο 2002-2024, μετά το ιστορικό υψηλό των €8,026 δισεκ. το 2022. Σε σχέση με το 2023, οι καθαρές εισροές αυξήθηκαν κατά 46,9% ή κατά €2,239 δισεκ.

Το 2024 η Ευρώπη παραμένει η κύρια πηγή ΞΑΕ (βλ. Μπερτσάτος και Χρυσανθακόπουλος, 2025). Ωστόσο, το μερίδιό της μειώνεται στο 53,4% από 73,9% το 2023, παρότι οι εισροές από την Ευρώπη στην Ελλάδα αυξάνονται ελαφρά σε €3,748 δισεκ. (+6,2%) από €3,530 δισεκ. το 2023. Η υποχώρηση του μεριδίου οφείλεται στη θεαματική άνοδο των επενδύσεων από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), εκτινάσσοντας το ασιατικό μερίδιο στο 41,5% από 15,3% το 2023. Οι εισροές από τα ΗΑΕ αποτελούν ιστορικό ρεκόρ ύψους €2,097 δισεκ. (+1.882%) από τα €106 εκατ. το 2023, και αποτελούν το 29,9% των συνολικών ΞΑΕ στην Ελλάδα.

Πέραν των ΗΑΕ, αξιοσημείωτες το 2024 είναι οι εισροές από Ισραήλ, Τουρκία και Τσεχία, που φτάνουν τα €129 εκατ., €299 εκατ. και €1,049 δισεκ., αντίστοιχα, καταγράφοντας ιστορικά υψηλά. Αντίθετα, για την Αμερική παρατηρείται μείωση στο μερίδιό της στο 3,7% από 9,3% το 2023, με τις εισροές να υποχωρούν από €443 εκατ. σε €260 εκατ. Οι ΞΑΕ από τις ΗΠΑ περιορίζονται στα €191 εκατ. (-49,5%) από €377 εκατ. το 2023.

Το 2024 ξεχωρίζει ο σχεδόν διπλασιασμός των ΞΑΕ στις υπηρεσίες, οι οποίες διαχρονικά αποτελούν την «αιχμή του δόρατος» στις συνολικές ΞΑΕ στην Ελλάδα (βλ. Μπερτσάτος και Χρυσανθακόπουλος, 2025), καθώς αυξάνονται από €3,087 δισεκ. το 2023 σε €5,943 δισεκ. το 2024, ανεβάζοντας το μερίδιό τους στο 84,7% από 64,6% το 2023. Αντίθετα, η γεωργία-δασοκομία-αλιεία υποχωρεί σε ιστορικό χαμηλό €-128 εκατ. από €11 εκατ. το 2023, με μερίδιο -1,8% από 0,2%. Συνολικά, ο πρωτογενής τομέας (μαζί με ορυχεία-λατομεία) γίνεται έντονα αρνητικός το 2024, από €135 εκατ. το 2023 σε €-204 εκατ., με συμβολή -2,9% από 2,8%. Επιπλέον, οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες αυξήθηκαν στα €2,325 δισεκ. από €435 εκατ. το 2023, ενισχύοντας το μερίδιό τους από το 9,1% στο 33,1%, ενώ οι μεταφορές και αποθήκευση αυξήθηκαν στα €827 εκατ. από €181 εκατ. το 2023, αυξάνοντας τη συνεισφορά τους από 3,8% σε 11,8%.

Οι καθαρές ΞΑΕ σε ακίνητα ανήλθαν το 2024 σε €2,75 δισεκ., αυξημένες κατά 28,9% σε σχέση με το 2023. Το α' εξάμηνο 2025 διαμορφώνονται σε €938 εκατ., μειωμένες κατά 17,8% σε σχέση με το α' εξάμηνο 2024, ενώ το β' τρίμηνο 2025 ισούνται με €581,5 εκατ. (q-o-q +63%, γ-o-γ -6,5%). Ως προς τις χώρες προέλευσης ΞΑΕ σε ακίνητα, ξεχωρίζουν τα εξής μερίδια για το 2024: Χονγκ Κονγκ 12,3% (ετήσια μείωση 2,91 ποσοστιαίων μονάδων), Κύπρος 11,6% (αύξηση 4,97 πμ), Τουρκία 10,6% (αύξηση 5,63 πμ), Ελβετία 8,6% (μείωση 4,08 πμ), Γερμανία 5,9% (μείωση 0,89 πμ), ΗΠΑ 4,8% (μείωση 2,23 πμ), Ισραήλ 4,7% (αύξηση 0,59 πμ), ΗΑΕ 3,5% (αύξηση 1,19 πμ),

Ολλανδία 3,5% (αύξηση 1,20 πμ), Βουλγαρία 3,4% (αύξηση 0,09 πμ) και Σιγκαπούρη 3,2% (μείωση 1,66 πμ).

Τέλος, οι καθαρές ΞΑΕ ως % του ΑΕΠ στην Ελλάδα ανήλθαν το 2024 σε 2,51% έναντι 1,94% το 2023, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το αντίστοιχο ποσοστό είναι 1,52% και ο παγκόσμιος μέσος είναι 1,34%, έναντι -1,40% και 0,88% το 2023, αντίστοιχα. Οι greenfield ΞΑΕ στην Ελλάδα αυξάνονται εντυπωσιακά από €1,191 δισεκ. το 2023 σε €3,153 δισεκ. το 2024, πλησιάζοντας το ιστορικό υψηλό του 2009 (€3,190 δισεκ.). Αυτή η ετήσια άνοδος μεγέθους σχεδόν 165% το 2024 είναι η μεγαλύτερη στην ΕΕ27, με την Ελλάδα να καταγράφει την 3η μεγαλύτερη απόλυτη αύξηση (€1,962 δισεκ.) greenfield επενδύσεων μετά τις Ιταλία (€9,460 δισεκ.) και Λετονία (€2,066 δισεκ.).

8. Αξιολόγηση ανταγωνιστικών πιέσεων: Διαστάσεις κόστους/τιμής και διαρθρωτικοί περιορισμοί

8.1. Δείκτες ανταγωνιστικότητας

Η αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας απαιτεί την εξέταση διαστάσεων που σχετίζονται με τις τιμές, καθώς και διαστάσεων που αφορούν κυρίως διαρθρωτικούς παράγοντες. Από την πλευρά της ανταγωνιστικότητας κόστους/τιμής, τα πρόσφατα στοιχεία καταδεικνύουν μια μικτή εικόνα. Ο Δείκτης Πραγματικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας (REER) με βάση τον ΔTK (Δείκτη Τιμών Καταναλωτή)¹ σημείωσε πτώση για έκτη συνεχόμενη χρονιά το 2024, ενώ για τέταρτη συνεχή χρονιά μειώθηκε ο αντίστοιχος δείκτης με βάση το ΜΚΕ (Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας)². Και οι δύο δείκτες υποδηλώνουν βελτίωση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας τιμών. Τα μηνιαία στοιχεία του δείκτη REER (με βάση το ΜΚΕ) για το 2025 δείχνουν μια γενικά ανοδική τάση από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο, με μειώσεις να σημειώνονται μόνο τον Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Αύγουστο. Η τάση αυτή είναι αντίστοιχη της τάσης στην ΕΕ27 και την Ευρωζώνη, αν και ο δείκτης για την Ελλάδα παρέμεινε σταθερά σε χαμηλότερα επίπεδα από τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ27 και της Ευρωζώνης

¹ Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (REER) με αποπληθωριστή τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔTK), 37 εμπορικοί εταίροι και έτος βάσης το 2015. Πηγή: Eurostat.

² Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (REER) με αποπληθωριστή το Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας (ΜΚΕ) στο σύνολο της οικονομίας, 37 εμπορικοί εταίροι και έτος βάσης το 2015. Πηγή: Eurostat.

κατά την ίδια περίοδο. Συνεπώς, η αύξηση που παρατηρήθηκε δεν υποδεικνύει από μόνη της απώλεια εξωτερικής ανταγωνιστικότητας τιμών.

Παράλληλα, το ονομαστικό ΜΚΕ³ κατέγραψε συνεχή μείωση την περίοδο 2013–2022, με εξαίρεση την προσωρινή άνοδο που σημειώθηκε το 2020. Ωστόσο, ο δείκτης αυξήθηκε εκ νέου κατά το 2023 και το 2024. Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις, τα επίπεδα του ονομαστικού ΜΚΕ παρέμειναν κάτω από τους μέσους όρους της ΕΕ και της Ευρωζώνης. Επιπλέον, το σχετικό ΜΚΕ (relative ULC), το οποίο αποτυπώνει τη θέση της Ελλάδας έναντι των εταίρων της στην Ευρωζώνη, αυξήθηκε κατά 0,1 πμ. το 2024 σε σύγκριση με το 2023, μετά από μια παρατεταμένη περίοδο μείωσης από το 2012 έως το 2023 (με εξαίρεση το 2020). Η Ελλάδα κατέγραψε τη μικρότερη αύξηση μεταξύ των 15 κρατών-μελών που παρουσίασαν άνοδο στο σχετικό ΜΚΕ, γεγονός που υποδηλώνει ότι η πρόσφατη αύξηση δεν έχει επηρεάσει ουσιαστικά τη σχετική ανταγωνιστική της θέση.

Η ανταγωνιστικότητα της χώρας όσον αφορά διαρθρωτικούς παράγοντες εμφανίζει σημαντικές προκλήσεις. Η Ελλάδα υποχώρησε από την 47η (σε 67 οικονομίες) στην 50η θέση (σε 69 οικονομίες) στον Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του IMD (International Institute for Management Development)⁴ μεταξύ 2024 και 2025. Η υποχώρηση αφορά όλους τους πυλώνες ανταγωνιστικότητας (Οικονομική Απόδοση, Αποτελεσματικότητα της Κυβέρνησης και Αποτελεσματικότητα των Επιχειρήσεων), εκτός από τις Υποδομές, όπου η Ελλάδα παρέμεινε στην 40η θέση. Η μεγαλύτερη επιδείνωση σημειώθηκε στην Αποτελεσματικότητα των Επιχειρήσεων, όπου η χώρα υποχώρησε κατά εννέα θέσεις (από την 44η στην 53η).

Όσον αφορά την ψηφιακή ανταγωνιστικότητα, η Ελλάδα κατατάσσεται 49η μεταξύ 69 οικονομιών παγκοσμίως στον αντίστοιχο δείκτη του IMD⁵ για το 2025, διατηρώντας την ίδια θέση με το προηγούμενο έτος. Η χώρα παρουσίασε βελτίωση κατά μία θέση σε όλους τους υποδείκτες ψηφιακής ανταγωνιστικότητας, καταλαμβάνοντας την 49η θέση στις Γνώσεις, την 47η στην Τεχνολογία και την 55η στην Ετοιμότητα για το Μέλλον. Όσον αφο-

³ Ονομαστικό μοναδιαίο κόστος εργασίας με βάση τις πραγματοποιηθείσες ώρες εργασίας, έτος βάσης το 2015. Πηγή: Eurostat.

⁴ Περισσότερες πληροφορίες για τον δείκτη είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>

⁵ Περισσότερες πληροφορίες για τον δείκτη είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/>

ρά το ανθρώπινο κεφάλαιο, η θέση της χώρας εμφανίζεται ελαφρώς καλύτερη: η Ελλάδα κατατάσσεται 44η μεταξύ 69 οικονομιών στην Παγκόσμια Κατάταξη Ταλέντων του IMD⁶ για το 2024 και το 2025. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρουσίασε βελτίωση κατά πέντε θέσεις στον υποδείκτη Επενδύσεις και Ανάπτυξη, φθάνοντας στην 32η θέση στην κατάταξη του 2025. Ωστόσο, υποχώρησε στην 54η θέση στην Ετοιμότητα (από 46η το προηγούμενο έτος) και παρέμεινε στην 49η θέση στην Ελκυστικότητα. Συνολικά, η σχετικά χαμηλή επίδοση της χώρας στους διαρθρωτικούς δείκτες ανταγωνιστικότητας αναδεικνύει διαχρονικές δομικές αδυναμίες που δυσχεραίνουν τη μετάβαση σε δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

Οι διαφορετικές επιδόσεις στους δείκτες ανταγωνιστικότητας κόστους/τιμής και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας υπογραμμίζουν την ανάγκη για μια διττή προσέγγιση στον σχεδιασμό και την άσκηση πολιτικής. Αφενός, είναι σημαντικό να διασφαλιστούν τα οφέλη που απορρέουν από την εξωτερική ανταγωνιστικότητα τιμών, διατηρώντας σταθερές και προβλέψιμες τις συνθήκες που σχετίζονται με το κόστος. Αφετέρου, οι διαχρονικές αδυναμίες σε θεμελιώδεις διαρθρωτικούς παράγοντες που διαμορφώνουν την ανταγωνιστικότητα απαιτούν την επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και την προώθηση του ψηφιακού και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού. Στοχευμένες επενδύσεις στις δεξιότητες, στη στήριξη της καινοτομίας και στις υποδομές —σε συνδυασμό με μέτρα μείωσης του διοικητικού κόστους και αναβάθμισης της ποιότητας των θεσμών— είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωση μιας βιώσιμης μετάβασης σε ένα παραγωγικό μοντέλο υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και την ενίσχυση της μακροχρόνιας ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας.

8.2. Ανταγωνιστικότητα της ελληνικής μεταποίησης

Η ταξινόμηση της Οργάνωσης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιομηχανική Ανάπτυξη (UNIDO) τοποθετεί την Ελλάδα στις βιομηχανικά αναπτυσσόμενες χώρες υψηλού εισοδήματος, όπως είναι η Γερμανία, η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Ωστόσο, η κατάταξη της Ελλάδας πλάι στους πρωτοπόρους της παγκόσμιας βιομηχανίας οφείλεται περισσότερο στο κριτήριο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ παρά στον βαθμό βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας. Πράγματι, μια σειρά δεικτών που χρησιμοποιούνται ευρέως για την εκτίμηση του βιομηχανι-

⁶ Περισσότερες πληροφορίες για τον δείκτη είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-ranking/>

κού δυναμικού των υπό κατάταξη οικονομιών καταδεικνύουν ότι η Ελλάδα υστερεί σημαντικά έναντι των βασικών εμπορικών της εταίρων.

Ορίζοντας ως πλαίσιο αναφοράς το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών-μελών (ΕΕ-27) και χρησιμοποιώντας τα τελευταία (ετήσια) διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat, διαπιστώνεται ότι για το 2024:

- Η κατά κεφαλήν Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της μεταποίησης στην Ελλάδα, σε σταθερές τιμές του 2015, διαμορφώθηκε σε 2.098,23 ευρώ, όταν το αντίστοιχο μέγεθος στο σύνολο της ΕΕ-27 ήταν υπερδιπλάσιο, ήτοι 4.735,81 ευρώ.
- Ενώ στην Ελλάδα παράγεται το 1,3% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας όλων των παραγωγικών κλάδων του συνόλου της ΕΕ-27, όσον αφορά τη μεταποίηση, το αντίστοιχο μερίδιο είναι μόλις 0,8%.
- Ο δείκτης 'βιομηχανικής έντασης' στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 34,26%⁷.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το μέγεθος της ελληνικής μεταποίησης είναι πολύ μικρότερο σε σχέση με αυτό που αναλογεί στη χώρα τόσο βάσει του μεγέθους της εγχώριας οικονομίας όσο και του πληθυσμού.

Σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής μεταποίησης διαδραματίζει όχι μόνο το μέγεθος αλλά και το επίπεδο τεχνολογίας που ενσωματώνουν τα βιομηχανικά προϊόντα που παράγονται εγχωρίως. Δεδομένου ότι οι υψηλές τιμές της παραγωγικότητας της εργασίας αντικατοπτρίζουν την υιοθέτηση νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών καθώς και ένα πρότυπο ειδίκευσης σε αποδοτικότερες μεταποιητικές δραστηριότητες, ένας τρόπος εκτίμησης της τεχνολογικής εμβάθυνσης της ελληνικής μεταποίησης είναι η σύγκριση της παραγωγικότητας της εργασίας της εγχώριας μεταποίησης με την αντίστοιχη μεταβλητή της ΕΕ-27. Από τα τελευταία (ετήσια) διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat, διαπιστώνεται ότι, για το 2024, το ύψος της παραγωγικότητας της εργασίας στην εγχώρια μεταποίηση ανερχόταν στο 60,22% του αντίστοιχου μεγέθους του συνόλου της ΕΕ-27 και μόλις στο 41,21% της παραγωγικότητας της εργασίας της γερμανικής μεταποίησης.

⁷ Ο δείκτης βιομηχανικής έντασης στην προκειμένη περίπτωση ορίζεται ως ο λόγος του μεριδίου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της ελληνικής μεταποίησης στο αντίστοιχο μέγεθος του συνόλου της ΕΕ-27 προς το μερίδιο του ελληνικού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό της ΕΕ-27 και εκφράζεται ως ποσοστό. Τιμές κάτω του 100% για μια χώρα υποδηλώνουν μικρά μερίδια συμμετοχής της εγχώριας μεταποιητικής δραστηριότητας στην αντίστοιχη δραστηριότητα ενός ευρύτερου συνόλου χωρών (βλ. UNIDO, 2025).

Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν ότι οι περισσότερες ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις έχουν μια σαφή κατεύθυνση προς τις δραστηριότητες χαμηλής και χαμηλής-μέσης τεχνολογικής εξειδίκευσης.

Όλα τα παραπάνω φανερώνουν ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει έναν μεταποιητικό τομέα με το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά των βιομηχανικά αναπτυσσόμενων χωρών της ΕΕ-27. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, παρά τις όποιες διακυμάνσεις, διαγράφεται μια τάση βελτίωσης των επιδόσεων της ελληνικής μεταποίησης. Αυτή η βελτίωση είναι ιδιαίτερα έκδηλη στην πτωτική πορεία του πραγματικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος της μεταποίησης, εξέλιξη που υποδηλώνει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας κόστους της ελληνικής μεταποίησης.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι σε κάθε σύγχρονη οικονομία η μεταποίηση εξακολουθεί να διατηρεί τον παραδοσιακά πρωταγωνιστικό της ρόλο στην καινοτομία, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης, την υιοθέτηση και διάχυση νέων τεχνολογιών, και την αύξηση της παραγωγικότητας. Ωστόσο, η ισχύς της αιτιώδους σχέσης «μεταποίηση – οικονομική μεγέθυνση» προϋποθέτει τη δυναμική παρουσία της ίδιας της μεταποίησης. Κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να ισχύει στη χώρα μας. Όπως έχει λεχθεί και στο παρελθόν, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από το οξύμωρο σχήμα μιας πρόωρης αποβιομηχάνισης, χωρίς προηγούμενως να έχει ολοκληρωθεί η εκβιομηχάνισή της. Ως εκ τούτου, η ανταπόκριση των ελληνικών επιχειρήσεων στον διπλό διεθνή ανταγωνισμό κόστους και ποιότητας χωρίς τη στήριξη μιας προσεκτικά σχεδιασμένης βιομηχανικής πολιτικής φαντάζει εξαιρετικά δύσκολη. Καθώς ο σταδιακός εκτοπισμός των ευρωπαϊκών μεταποιητικών προϊόντων από τις διεθνείς αγορές έχει επαναφέρει στο προσκήνιο την ανάγκη άσκησης μιας περισσότερο ενεργητικής βιομηχανικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαφαίνεται μια ευκαιρία για την οικονομική ηγεσία της χώρας να εντάξει σε αυτή την πολιτική μέτρα και ενισχύσεις που θα συνάδουν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής μεταποίησης. Ήδη, στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιομηχανία, έχει δρομολογηθεί μια σειρά δράσεων και μεταρρυθμίσεων που αναμένεται να συνδράμουν στη βελτίωση των επιδόσεων της ελληνικής μεταποίησης (π.χ., μετατροπή άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων σε βιομηχανικά πάρκα, ενίσχυση της εφαρμοσμένης βιομηχανικής έρευνας, κ.λπ.)⁸.

⁸ Βλ. Αθανασίου. Ε. & Χολέζας Ι. (2025), *Μεταρρυθμίσεις για τη Βιομηχανία*, Δελτίο Παρατηρητήριου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο. 1/2025, Οκτώβριος 2025.

9. Ενέργεια

Ο ελληνικός ενεργειακός τομέας, παρότι δεν παρουσιάζει υψηλό άμεσο αντίκτυπο στο ΑΕΠ και την απασχόληση της χώρας⁹, αποτελεί σημαντικό παράγοντα συμβολής στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τη γεωπολιτική θέση της χώρας. Ο δείκτης ενεργειακής παραγωγικότητας της οικονομίας, που μετρά την ποσότητα του οικονομικού αποτελέσματος ανά μονάδα ακαθάριστης διαθέσιμης ενέργειας, ανήλθε σε 8,94 €/Κιλό Ισοδύναμου Πετρελαίου (KGOE) στην Ελλάδα (στοιχεία 2023), χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ27 (9,84 €). Επιπλέον, ο δείκτης ενεργειακής έντασης, που αποτυπώνει τις ενεργειακές ανάγκες της οικονομίας, έφτασε τα 116 KGOE/1.000 ευρώ στην Ελλάδα, υψηλότερος από τον μέσο όρο της ΕΕ27 (96 KGOE). Όσον αφορά το ενεργειακό μείγμα, η τελική κατανάλωση ενέργειας αποτελείται από 54% πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου, 26% ηλεκτρική ενέργεια, 12% ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και βιοκαύσιμα και 7% φυσικό αέριο (στοιχεία 2023). Από αυτήν την κατανάλωση ενέργειας, το 41% αφορά στις μεταφορές, 25% τα νοικοκυριά, 16% τη βιομηχανία και 14% τις εμπορικές και δημόσιες υπηρεσίες.

Η πρόοδος στη διείσδυση των ΑΠΕ στην αγορά ενέργειας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά επιτεύγματα της Ελλάδας. Η εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ το 2025 ξεπέρασε τα 16 GW (εκ των οποίων 61,5% ηλιακά και 34% αιολικά), αυξημένη σε σχέση με το 2024 (14,6 GW), ενώ ταυτόχρονα, στην παρούσα φάση, έχουν αδειοδοτηθεί και νέα έργα σημαντικής ισχύος. Το μερίδιο των ανανεώσιμων στη συνολική ακαθάριστη τελική ενεργειακή κατανάλωση και ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας έχει ξεπεράσει το 25%. Όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η συμμετοχή των ΑΠΕ το 2024 ήταν 50% (περίπου 22% αιολική, 20% ηλιακή και 6% υδροηλεκτρική). Ωστόσο, η συμμετοχή του φυσικού αερίου ήταν επίσης υψηλή (35%), ενώ του λιγνίτη και του πετρελαίου μειώθηκε στο 5,5% και 6,5%, αντίστοιχα. Η αλλαγή στο ενεργειακό μείγμα της χώρας συνέβαλε θετικά στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα της οικονομίας. Οι κατά κεφαλήν εγχώριες καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μειώθηκαν στους 6,5 τόνους το 2023, δηλαδή 66,7% σε σύγκριση με τις εκπομπές του 1990.

⁹ Το 2024, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της «Προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού» ανήλθε στο 3,5% του ΑΕΠ και αντιπροσωπεύει το 0,08% της συνολικής απασχόλησης, ενώ τα αντίστοιχα στοιχεία στην «Παραγωγή οπτανθρακα και προϊόντων δύλισης πετρελαίου» ήταν 0,6% του ΑΕΠ και 0,63% της συνολικής απασχόλησης.

Παρά ταύτα, υπάρχει ένα έλλειμμα υποδομών που οδηγεί σε αστάθεια των τιμών της ενέργειας και απειλεί τόσο την περαιτέρω αύξηση των ΑΠΕ όσο και την ενεργειακή ασφάλεια. Οι απώλειες του δικτύου στη χώρα μας υπολογίζεται ότι υπερβαίνουν το 11%, ενώ οι περικοπές των ΑΠΕ, λόγω χαμηλής ζήτησης κατά τη στιγμή της παραγωγής ή λόγω συμφόρησης του δικτύου, εκτιμώνται σε περίπου 10% της συνολικής παραγωγής ΑΠΕ. Η ενεργειακή μετάβαση και η περαιτέρω αύξηση της παραγωγής ΑΠΕ, με ταυτόχρονη διασφάλιση σταθερής παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και μείωση των διακυμάνσεων των τιμών, απαιτούν την ολοκλήρωση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, την ανάπτυξη λύσεων αποθήκευσης ενέργειας, καθώς και την αύξηση των διασυνδέσεων, τόσο διασυνοριακά, όσο και εντός της χώρας (διασύνδεση νησιών).

Σε ό,τι αφορά την ενεργειακή ασφάλεια, καταγράφονται σημαντικά επιτεύγματα και προοπτικές σε ουσιώδη ζητήματα¹⁰. Επιπλέον, η ΕΕ αποφάσισε να σταματήσει οριστικά τις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου (LNG έως το τέλος του 2026 και αέριο μέσω αγωγών έως τον Σεπτέμβριο του 2027), προκειμένου να τερματιστεί η εξάρτηση από το ρωσικό αέριο. Σε αυτό το πλαίσιο, και σε συνδυασμό με τη μακροπρόθεσμη συμφωνία προμήθειας LNG μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ, ενισχύεται ο ρόλος της χώρας μας ως ενεργειακού κόμβου και αυξάνεται η σημασία της λειτουργίας του κάθετου διαδρόμου.

Η ενεργειακή εξάρτηση αποτελεί σημαντική παράμετρο για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Η συνολική εξάρτηση της Ελλάδας από τις εισαγωγές ενεργειακών προϊόντων είναι περίπου 75%, ενώ η εξάρτηση από πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου, καθώς και φυσικού αερίου υπερβαίνει το 97% (στοιχεία 2023). Παρά τη μεγάλη μείωση των εισαγωγών από τη Ρωσία τα τελευταία έτη, η Ελλάδα το 2024 εισήγαγε από τη Ρωσία 37.506 χιλιάδες τόνους αερίων πετρελαίου και άλλων αερίων υδρογονανθράκων, αξίας 1.608 εκατομμυρίων ευρώ¹¹. Η υψηλή εξάρτηση από τις εισαγωγές ενέργειας επηρεάζει την ασφάλεια και καθιστά τις εγχώριες τιμές ενέργειας και την εθνική οικονομία ευάλωτες στις διεθνείς αλλαγές. Επιπλέον, λόγω της υψηλής συμμετοχής του φυσικού αερίου στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, οι διεθνείς τιμές αερίου επηρεάζουν άμεσα τις εγχώριες τιμές του

¹⁰ Βλέπε, για παράδειγμα, τη μακροχρόνια συμφωνία προμήθειας LNG με τις ΗΠΑ, τη διεύρυνση του ρόλου του Κάθετου Διαδρόμου, τις προοπτικές ηλεκτρικών διασυνδέσεων, τις συμφωνίες για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων κ.λπ.

¹¹ Δεν αφορά τις καθαρές εισαγωγές. Πληροφορίες σχετικά με την καθαρή κατανάλωση ρωσικού φυσικού αερίου στη χώρα δεν είναι διαθέσιμες.

ρεύματος¹². Όσον αφορά το κόστος ενέργειας, οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για τους οικιακούς καταναλωτές έφτασαν τα 0,23 €/KWh, και για τους μη οικιακούς καταναλωτές τα 0,21 €/KWh, χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ27 (0,29 €/KWh και 0,23 €/KWh, αντίστοιχα). Επίσης, οι τιμές φυσικού αερίου για τους οικιακούς καταναλωτές ήταν 24 €/GJ και για τους μη οικιακούς καταναλωτές 14,9 €/GJ, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ27 ήταν 31,7 €/GJ και 21,9 €/GJ αντίστοιχα (πρώτο εξάμηνο 2025).

Συμπερασματικά, ενώ ο τομέας των ΑΠΕ εξελίσσεται δυναμικά και ο γεωστρατηγικός ενεργειακός ρόλος της Ελλάδας έχει ενισχυθεί, η ενεργειακή ασφάλεια δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Ταυτόχρονα, ο εξηλεκτρισμός της οικονομίας και η δημιουργία κέντρων δεδομένων θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αύξηση της ενεργειακής ζήτησης και σε μεταβολές στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας. Προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις, η Ελλάδα πρέπει να υιοθετήσει μια σαφή μακροπρόθεσμη ενεργειακή στρατηγική και να πραγματοποιήσει μια σύνθετη, βαθιά και κεφαλαιακά απαιτητική αναβάθμιση των υποδομών ενέργειας, στην παραγωγή, τα δίκτυα και την αποθήκευση.

10. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Η Ελλάδα συνεχίζει να προωθεί ένα ευρύ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, με στόχο την ενίσχυση των κινήτρων για επενδύσεις και την αντιμετώπιση μακροχρόνιων προβλημάτων που επηρεάζουν την παραγωγικότητα και τις οικονομικές επιδόσεις. Τα Δελτία του Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων του ΚΕΠΕ¹³ και οι ετήσιες εκθέσεις του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας¹⁴ έχουν εξετάσει σημαντικές πτυχές των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων, οι οποίες αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τις εξαγωγικές επιδόσεις, τη βιομηχανική ανάπτυξη, την αγορά εργασίας και τις κοινωνικές πολιτικές. Το κείμενο που ακολουθεί επικεντρώνεται στη φορολογική μεταρρύθμιση και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, δύο από τις πιο σημαντικές πτυχές της πρόσφατης μεταρρυθμιστικής ατζέντας.

¹² Η μέση ετήσια χονδρεμπορική τιμή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα (Αγορά Επόμενης Ημέρας) ξεπέρασε τα 100 €/MWh το 2024 και το 2025.

¹³ Αθανασίου & Χολέζας (2025), Αθανασίου, Κώτση & Χολέζας (2023α, 2023β, 2024α, 2024β).

¹⁴ Greek National Productivity Board Annual Reports (2022, 2023, 2024, 2025).

10.1. Φορολογική μεταρρύθμιση

Η φορολογική μεταρρύθμιση (Ν. 5246/2025) έχει άμεση εφαρμογή και συνδυάζει βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους στόχους και πιθανές επιπτώσεις. Το περιεχόμενο της μεταρρύθμισης δεν περιορίζεται στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των φυσικών προσώπων, αλλά επιδιώκει, παράλληλα, την προώθηση διαρθρωτικών στόχων, μέσω της εισαγωγής νέων ενδιάμεσων συντελεστών για το προσωπικό εισόδημα και τα εισοδήματα από ενοίκια και την έμφαση στην ελάφρυνση των νέων και των οικογενειών με παιδιά.

Όσον αφορά τις αναμενόμενες επιδράσεις της μεταρρύθμισης, σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα οι φορολογικές μειώσεις θα αυξήσουν το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα μεγάλου αριθμού νοικοκυριών, ενισχύοντας την ιδιωτική κατανάλωση και υποστηρίζοντας την αποταμίευση. Μεσοπρόθεσμα, η μεταρρύθμιση μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των επιδόσεων της οικονομίας, ενθαρρύνοντας την ανάσχεση και την αντιστροφή της διαρροής επιστημονικού δυναμικού (brain drain) και αυξάνοντας τα κίνητρα για εργασία, ιδιαίτερα για τους νέους.

Σημαντική πτυχή της μεταρρύθμισης, αποτελεί η στόχευση στην αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με το δημογραφικό ζήτημα και το κόστος στέγασης. Ως προς το δημογραφικό, η χρησιμότητα των παρεμβάσεων έγκειται κυρίως στη συμβολή τους ως μέτρο υποστήριξης των οικογενειών με παιδιά, ως ένδειξη αυξημένης πολιτικής δέσμευσης προς αυτή την κατεύθυνση και ως θετικό κίνητρο σε συνδυασμό με άλλα συναφή μέτρα κοινωνικής πολιτικής. Όσον αφορά τη στέγαση, η αλλαγή στη φορολογική κλίμακα των εισοδημάτων από ακίνητα προστίθεται σε μια σειρά άλλων μέτρων πολιτικής που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της προσφοράς κατοικιών για μακροχρόνια μίσθωση.

10.2. Μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος

Οι εν εξελίξει μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση του χρόνιου θεσμικού προβλήματος των καθυστερήσεων και αγκυλώσεων στο δικαστικό σύστημα. Η θέσπιση του νέου Δικαστικού Χάρτη, οι συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e-justice), η επερχόμενη εφαρμογή αλλαγών στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και άλλες σχετικές πρωτοβουλίες, στηρίζουν την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και τη μείωση των εκκρεμών υποθέσεων, μέσα από την αναδιάρθρωση και

αναδιοργάνωση των δικαστηρίων, την ψηφιοποίηση αρχείων, υποδομών και διαδικασιών, την απλούστευση διαδικαστικών κανόνων, τη μεταφορά συγκεκριμένων κατηγοριών ύλης (προσημειώσεις υποθηκών, κληρονομητήρια, κ.ά.) από τα δικαστήρια στους δικηγόρους, και την καλύτερη αξιοποίηση και κατάρτιση του προσωπικού στον τομέα της δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα αποτελέσματα του πρώτου έτους εφαρμογής του νέου Δικαστικού Χάρτη (Σεπτέμβριος 2024-Ιούνιος 2025), τα Πρωτοδικεία της χώρας καταγράφουν ήδη σημαντική πρόοδο σε βασικούς δείκτες αποτελεσματικότητας (εκτιμώμενος χρόνος έκδοσης απόφασης, ποσοστό εκκαθάρισης υποθέσεων). Βάσει της εμπειρίας άλλων χωρών π.χ. (Πορτογαλία, Σλοβακία) από την εφαρμογή παρόμοιων μεταρρυθμίσεων, οι παρεμβάσεις αυτές βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα της εκτέλεσης των συμβάσεων, ενθαρρύνοντας τις επενδύσεις και διευκολύνοντας την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση.

10.3. Συνέχιση των μεταρρυθμίσεων

Η βελτίωση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας προϋποθέτει τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, και ιδίως την πρόοδο των θεσμικών παρεμβάσεων που ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη σε τομείς όπως η δικαιοσύνη, η δημόσια διοίκηση και η θέσπιση ενός σαφούς και σταθερού κανονιστικού πλαισίου σε σχέση, π.χ., με τη φορολογία και την αδειοδότηση. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την Ελλάδα, λόγω της άμεσης σύνδεσής τους με τη μη τιμολογιακή ανταγωνιστικότητα. Σύμφωνα με την έκθεση του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας για το 2025, η ελληνική οικονομία δεν μπορεί να επιτύχει βιώσιμη σύγκλιση απλώς με τη διαχείριση του κόστους εργασίας, αλλά πρέπει να προσελκύσει επενδύσεις υψηλής αξίας σε νέους τομείς. Οι επενδύσεις αυτές, που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των τεχνολογικών ελλειμμάτων του παραγωγικού συστήματος, εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη των επενδυτών στο κράτος δικαίου και την ποιότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος (Πετράκης, κ.ά. 2025).

11. Αγορά εργασίας: τάσεις και προκλήσεις

Η ενότητα παρουσιάζει συνοπτικά την τρέχουσα κατάσταση της αγοράς εργασίας, εντοπίζει τα κύρια σημεία ανησυχίας και προτείνει πού θα πρέπει να επικεντρωθούν οι δράσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας της προς όφελος της οικονομίας.

11.1. Τρέχουσα κατάσταση

Οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας έχουν καταγράψει σημαντική πρόοδο την τελευταία δεκαετία, αλλά υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης σε σύγκριση με τις περισσότερες άλλες χώρες της ΕΕ27. Η διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά, καθώς κατανέμονται αναποτελεσματικά και δεν αξιοποιούνται επαρκώς, οδηγώντας σε χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας και χαμηλούς μισθούς.

Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανεργίας¹⁵ μειώνεται. Τον Οκτώβριο του 2025 διαμορφώθηκε στο 8,6% (έναντι 5,9% στην ΕΕ27 το 2025β), που αντιστοιχεί περίπου στο ένα τρίτο του επιπέδου του Οκτωβρίου του 2015. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο για τις γυναίκες και τους νέους και χαμηλότερο για τους μετανάστες —μία πρόσφατη αναστροφή τάσης— και μεταξύ των ατόμων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Ένα ανησυχητικό, αλλά τυπικό, γνώρισμα της ελληνικής αγοράς εργασίας είναι το μεγάλο ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων που ξεπερνά συστηματικά το 50%.

Το ποσοστό απασχόλησης τον Οκτώβριο του 2025 διαμορφώθηκε στο 56,2%, το υψηλότερο που έχει καταγραφεί ποτέ, συνεχίζοντας την ανοδική του πορεία, αλλά παραμένοντας χαμηλότερο σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ27 (62,1% το 2025β). Οι άνδρες, τα άτομα 25+ και οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πιο πιθανό να απασχολούνται. Οι περισσότεροι απασχολούμενοι εξακολουθούν να συγκεντρώνονται στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο (17,3% του συνόλου το 2025β), στις δραστηριότητες παροχής καταλύματος και εστίασης (9,9%) και στη μεταποίηση (9,8%), ενώ η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα μειώνεται. Το μερίδιο των μισθωτών εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ27, αλλά έχει αυξηθεί κατά σχεδόν 8 εκατοστιαίες μονάδες από το 2015 σε 72,1% το 2025β.

Το ποσοστό συμμετοχής αυξάνεται και, ως εκ τούτου, αντισταθμίζει μερικώς τη συρρίκνωση του πληθυσμού. Τον Οκτώβριο του 2025 διαμορφώθηκε στο 61,5% (έναντι 66% στην ΕΕ27 το 2025β). Είναι υψηλότερο για τους άνδρες¹⁶, τα άτομα άνω των 25 ετών, τους μετανάστες και τα άτομα με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Ωστόσο, το μέγεθος του εργατικού δυναμικού εξακολουθεί να είναι μικρότερο από ό,τι ήταν το 2015 και ακόμη περισσότερο σε σύγκριση με το 2008. Πλέον οι άνθρωποι κάνουν λιγότε-

¹⁵ Όλα τα στοιχεία αναφέρονται στην ηλικιακή ομάδα 15-74 ετών.

¹⁶ Η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας παραμένει σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη των ανδρών, γεγονός που υποδηλώνει ότι το εργατικό δυναμικό δεν αξιοποιείται πλήρως.

ρα παιδιά και ζουν περισσότερο, ενώ οι μεταναστευτικές ροές έχουν αντιστραφεί. Η απώλεια υψηλά καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί μια πρόσθετη επιπλοκή. Περισσότεροι από 400 χιλιάδες Έλληνες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα από το 2009, πολλοί από τους οποίους ήταν υψηλής ειδίκευσης, ενώ πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι ορισμένοι εξακολουθούν να είναι πρόθυμοι να φύγουν.

Υπήρχαν λιγότερες από 40 χιλιάδες κενές θέσεις εργασίας το 2025β (ή 1,6%) σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ. Σε σύγκριση με την ΕΕ27 (2,1%), η Ελλάδα αντιμετωπίζει ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές, οι επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες και ο αγροτικός τομέας. Ωστόσο, υπάρχουν εκτεταμένες αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Η Ελλάδα κατατάσσεται προτελευταία στην αντιστοίχιση δεξιοτήτων σύμφωνα με τον ESI (Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων) του CEDEFOP και έχει φτωχή απόδοση όσον αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων (3η από το τέλος) και την ενεργοποίηση δεξιοτήτων (5η από το τέλος). Το ποσοστό υπερειδίκευσης ήταν 36,6% το 2023, οδηγώντας σε σπατάλη ανθρώπινου κεφαλαίου, χαμηλότερους μισθούς και μη ικανοποιητικές επαγγελματικές διαδρομές.

Η μέση αμοιβή ανά εργαζόμενο αυξήθηκε κατά 3,2% το δεύτερο τρίμηνο του 2025, σχεδόν δύο φορές ταχύτερα από την απασχόληση. Λαμβάνοντας υπόψη τον πληθωρισμό, ωστόσο, αποκαλύπτεται ότι οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν κατά περίπου 1%. Ο μέσος ακαθάριστος μισθός ήταν 1.342 ευρώ το 2024, που μεταφράζεται σε καθαρό μισθό 1.044 ευρώ. Ωστόσο, ο πραγματικός μέσος καθαρός μισθός ήταν μόνο 885 (779) ευρώ, όταν αποπληθωρίζεται με τον γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή (δείκτη τιμών τροφίμων). Αυτό αντιστοιχεί στο 52% του μέσου ετήσιου πραγματικού μισθού της ΕΕ27.

11.2. Προκλήσεις και προτάσεις για το μέλλον

Οι πιο πιεστικές προκλήσεις για το 2026 περιλαμβάνουν την περαιτέρω μείωση της ανεργίας και την αύξηση των πραγματικών μισθών για την ανακούφιση των κοινωνικών εντάσεων. Σχετικές πρωτοβουλίες έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή, αλλά θα πρέπει να αξιολογηθούν και να βελτιωθούν για να επιταχυνθεί η πρόοδος.

Επί του παρόντος, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται κοντά στο επίπεδο του 2008, όταν η οικονομία βρισκόταν σε ισχυρή ανάπτυξη. Επομένως, εάν αυτό είναι το φυσικό ποσοστό ανεργίας, οι περαιτέρω μειώσεις είναι δύσκολες, αλλά όχι αδύνατες. Πρέπει να αντιμετωπιστούν η ανεργία τριβής

και η διαρθρωτική ανεργία. Το πρώτο θα μπορούσε να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, με τη βελτίωση των υπηρεσιών αντιστοίχισης που παρέχονται από την ΔΥΠΑ (Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης), τη διευκόλυνση διάδοσης πληροφοριών, την ενθάρρυνση της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας και την απλοποίηση των διαδικασιών πρόσληψης.

Η διαρθρωτική ανεργία είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπιστεί. Η εποχικότητα της οικονομικής δραστηριότητας για ορισμένους κλάδους που αποτελούν μεγάλους εργοδότες, όπως ο τουρισμός, καθιστά την περαιτέρω μείωση πρόκληση. Η στροφή σε εναλλακτικούς τύπους τουρισμού, όπως ο θρησκευτικός ή ο ιατρικός τουρισμός, θα μπορούσε να προσφέρει κάποια λύση. Μία ακόμη σημαντική πρόκληση είναι η εύρεση εργασίας στους μακροχρόνια άνεργους με την υλοποίηση πολιτικών εκτός των συνηθισμένων. Οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εμποδίζουν επίσης την περαιτέρω μείωση του ποσοστού ανεργίας και, ως εκ τούτου, πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα. Η βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ της προσφοράς δεξιοτήτων, δηλαδή της εκπαίδευσης, ιδίως της τριτοβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης, των προγραμμάτων δια βίου μάθησης, των προγραμμάτων αναβάθμισης και επανειδίκευσης, και της ζήτησης για δεξιότητες, δηλαδή των αναγκών της αγοράς εργασίας, είναι αναγκαία συνθήκη επιτυχίας. Επιπλέον, η ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να εκτιμούν τους ανθρώπινους πόρους και να επενδύουν σε αυτούς αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη αξιόλογων ωφελειών.

Η αύξηση των πραγματικών μισθών και, κατά συνέπεια, της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών πρέπει επίσης να αποτελέσει ύψιστη προτεραιότητα. Αυτό σημαίνει αύξηση των ονομαστικών μισθών και, ταυτόχρονα, συγκράτηση του πληθωρισμού, επιδίωξη που όμως δεν περιλαμβάνεται στους στόχους των πολιτικών αγοράς εργασίας. Οι αυξήσεις των ονομαστικών μισθών θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τα κέρδη παραγωγικότητας. Υπάρχουν δύο τρόποι να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Ο πρώτος είναι η βελτίωση του επιπέδου δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω δραστηριοτήτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, ιδίως για τους ανέργους, τους άεργους και όσους εργάζονται σε προσωρινές και επισφαλείς θέσεις εργασίας. Οι παρεμβάσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη ψηφιακών και πράσινων δεξιοτήτων, ώστε να συμβαδίζουν με τον οικονομικό μετασχηματισμό που βρίσκεται σε εξέλιξη. Ο δεύτερος τρόπος, ο οποίος επίσης βρίσκεται εκτός του πεδίου εφαρμογής των πολιτικών για την αγορά εργασίας, περιλαμβάνει την ενθάρρυνση των επενδύσεων σε φυσικό κεφάλαιο, τεχνολογία και δραστηριότητες προσανατολισμένες στην έρευνα, με

σκοπό την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, επιτρέποντας έτσι υψηλότερες τιμές στις διεθνείς αγορές.

12. Η κατάσταση στη διανομή εισοδήματος, την αγοραστική δύναμη, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα του 2024, με έτος αναφοράς τα εισοδήματα του 2023, το μέσο και το διάμεσο ατομικό εισόδημα υπολογίζονται σε 12.391€ (2023: 11.546€) και 10.850€ (2023: 10.050€), αντίστοιχα. Αυτοί που συστηματικά υστερούν είναι όσοι βρίσκονται εκτός απασχόλησης και αγοράς εργασίας, εξαιρουμένων των συνταξιούχων, οι οποίοι καταγράφουν μέσο και διάμεσο εισόδημα λίγο υψηλότερο από το σύνολο του πληθυσμού. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τη θετική σχέση μεταξύ της έντασης εργασίας στα νοικοκυριά και του ύψους του εισοδήματός τους.

Το 20% του πληθυσμού με το χαμηλότερο εισόδημα κατέχει το 7,5% (EE27: 8,2%) του συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ το 20% με το υψηλότερο εισόδημα κατέχει το 39,5% (EE27: 37,7%). Συνεπώς ο δείκτης ανισότητας $S80/S20$ εκτιμάται στο 5,27 (EE27: 4,66), δηλαδή το εισόδημα του υψηλότερου 20% στην εισοδηματική κατανομή είναι πενταπλάσιο του αντίστοιχου εισοδηματικού μεριδίου του χαμηλότερου 20%. Φαίνεται πάντως ότι η ανισότητα είναι σχετικά παρόμοια στα δύο άκρα της εισοδηματικής κατανομής, μιας και οι δείκτες $S80/S50$ και $S50/S20$ εκτιμώνται σε 2,25 (EE27: 2,13) και 2,34 (EE27: 2,18), αντίστοιχα. Παρόμοια είναι η εικόνα όταν εκτιμάται ο *συντελεστής Gini*, ο οποίος το 2023 και το 2024 εκτιμάται σε 31,8, καταγράφοντας τιμή υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (EE27: 29,4).

Η Ελλάδα καταγράφει σχετικά χαμηλή εισοδηματική κινητικότητα, καθώς σε σχέση με ένα έτος πριν το 51,5% του πληθυσμού δεν αλλάζει θέση στην εισοδηματική κατανομή. Ακόμη στο 21,9% του πληθυσμού βελτιώνεται η σχετική του θέση, ενώ στο 26,6% επιδεινώνεται. Σε βάθος χρόνου η εισοδηματική κινητικότητα βελτιώνεται, καθώς σε σχέση με δύο έτη πριν το 33,4% πληθυσμού παραμένει αμετακίνητο και σε σχέση με τρία έτη πριν το 23,9%.

Η πίεση στην αγοραστική δύναμη είναι έντονη, κυρίως λόγω του *υψηλού πληθωρισμού των τελευταίων ετών*. Ενδεικτικό είναι ότι, ενώ για αρκετά έτη ο πληθωρισμός στην Ελλάδα ήταν, σύμφωνα με την ΕΚΤ, σε όρους νομισματικής σταθερότητας, το 2022 ανήλθε σε 9,6% και παρά τη σημαντική του μείωση ακόμα υπερβαίνει το 2%.

Με βάση τα, πιο πρόσφατα, εθνικολογιστικά στοιχεία το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών για το πρώτο τρίμηνο του 2025 αυξήθηκε σε τρέχουσες τιμές κατά 0,7% και σε πραγματικούς όρους μειώθηκε κατά 3,3%.

Παρόμοια είναι και η εικόνα αναφορικά με τις μεταβολές στους μέσους μισθούς, αφού παρά την αύξηση της απασχόλησης (684 χιλ. ή 18,5% σε σχέση με το 2016), τις συνεχιζόμενες, από το 2019, αυξήσεις του κατώτατου μισθού κατά 35% συνολικά και την αξιόλογη αύξηση που καταγράφουν το 2024 κατά 5,8%, όταν λαμβάνεται υπόψη ο πληθωρισμός περιορίζεται σε 3,8%. Για τα πρώτα δύο τρίμηνα του 2025, οι ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις (3,8% και 3,2%) σε πραγματικούς όρους μεταφράζονται σε μειώσεις (-0,5% και -1,1%), καθώς ο ΔTK αυξήθηκε περισσότερο.

Όλα αυτά έχουν επίδραση και στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών, με το διάμεσο και μέσο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών σε όρους αγοραστικής δύναμης (PPS) να είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών, η μέση ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών το 2024 ήταν 20.694,48€ και αυξήθηκε κατά 3,6% σε τρέχουσες τιμές και κατά 1% σε σταθερές,

Σε σαφώς δυσχερέστερη κατάσταση φαίνεται ότι βρίσκονται τα φτωχά νοικοκυριά, των οποίων η μέση ισοδύναμη μηνιαία δαπάνη είναι μόλις 392,32€ έναντι 1.220,15€ για τα μη φτωχά. Στα φτωχά νοικοκυριά το 56,7% της μηνιαίας δαπάνης τους κατευθύνεται σε είδη διατροφής και σε δαπάνες στέγασης¹⁷ έναντι 34,3% για τα μη φτωχά. Αυτές οι διαφοροποιήσεις στα καταναλωτικά πρότυπα έχουν ως συνέπεια τα νοικοκυριά που βρίσκονται χαμηλότερα στην εισοδηματική κατανομή κατά κανόνα να αντιμετωπίζουν υψηλότερο πληθωρισμό από τα νοικοκυριά που βρίσκονται στα υψηλότερα δεκατημόρια.

Η ένταση εργασίας¹⁸ συνεχίζει να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα κοινωνικής ευαλωτότητας. Μεταξύ των ατόμων 18–64 ετών, το 8,6% ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, δηλαδή όπου οι ενήλικες εργάστηκαν λιγότερο από το 20% του συνολικού δυνατού χρόνου εργασίας. Το πρόβλημα επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες (9,7%) σε σχέση με τους άνδρες (7,6%). Το αντίστοιχο επίπεδο στην ΕΕ ήταν 7,9%, ενώ το υψηλότερο επίπεδο παρατηρείται στο Βέλγιο με 11,4%.

¹⁷ Κατηγορίες όπου οι τιμές αυξήθηκαν περισσότερο από το γενικό επίπεδο τιμών.

¹⁸ Ορίζεται ως ο λόγος μεταξύ (α) του συνολικού αριθμού μηνών που τα άτομα εργάσιμης ηλικίας ενός νοικοκυριού εργάστηκαν πραγματικά κατά το έτος αναφοράς και (β) του συνολικού αριθμού μηνών που θα μπορούσαν θεωρητικά να είχαν εργαστεί.

Σύμφωνα με την έρευνα EU-SILC και τον δείκτη AROPE¹⁹, η φτώχεια του γενικού πληθυσμού στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 26,9%, καταλαμβάνοντας την 3η θέση μετά την Βουλγαρία (30,3%), και τη Ρουμανία (27,9%), ενώ ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος διαμορφώθηκε στο 21,0%.

Η *σύνθεση του νοικοκυριού* επηρεάζει σημαντικά τον κίνδυνο φτώχειας. Οι μονογονεϊκές οικογένειες με εξαρτώμενα παιδιά εμφανίζουν τα υψηλότερα επίπεδα κινδύνου, στο 43,7%. Τα νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά έχουν σαφώς καλύτερη εικόνα (20,6%) σε σύγκριση με εκείνα με εξαρτώμενα παιδιά (28,9%). Τα μονομελή νοικοκυριά, ιδίως όσα αποτελούνται από γυναίκες, παραμένουν ιδιαίτερα εκτεθειμένα. Οι συνθήκες κατοικίας επίσης συνδέονται με τη φτώχεια. Σύμφωνα με το EU-SILC, το 32,2% των ενοικιαστών που πληρώνουν ενοίκιο αγοράς βρίσκονται σε κίνδυνο, έναντι του 30,8% στην ΕΕ. Παράλληλα, το 22,0% των νοικοκυριών με στεγαστικό δάνειο και 24,6% των ιδιοκτητών που δεν πληρώνουν δάνειο βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, έναντι του 9,6% και 18,4% στην ΕΕ.

Η *εκπαίδευση* μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο φτώχειας. Άτομα με μόρφωση έως την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζουν κίνδυνο 32,2% (ΕΕ: 28,7%). Για όσους έχουν ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ποσοστό εκτιμάται σε 20,5% (ΕΕ: 14,8%). Ενώ για πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το ποσοστό φτώχειας περιορίζεται σε 7,7% (ΕΕ: 7,4%). Η *κατάσταση απασχόλησης* είναι επίσης κρίσιμη, καθώς οι εργαζόμενοι (18+) εμφανίζουν κίνδυνο φτώχειας 10,5% (ΕΕ: 8,2%). Ωστόσο, η διάκριση μεταξύ πλήρως και μερικώς απασχολούμενων αποκαλύπτει σημαντική διαφοροποίηση, καθώς ο κίνδυνος είναι 9,8% για τους πλήρους απασχόλησης και 20,6% για τους μερικής απασχόλησης. Οι άνεργοι αντιμετωπίζουν εξαιρετικά υψηλό κίνδυνο (48,7%), με τον συγκεκριμένο δείκτη να είναι υψηλός σχεδόν σε όλες τις χώρες της ΕΕ, όπου κατά μέσο όρο εμφανίζεται να είναι 48,9%. Ο κίνδυνος φτώχειας για οικονομικά μη ενεργούς μη συνταξιούχους ανέρχεται σε 32,1%.

Οι *κοινωνικές μεταβιβάσεις* (κυρίως οι συντάξεις) παραμένουν ουσιαστικές για την ανακούφιση από τη φτώχεια. Χωρίς καμία κοινωνική μεταβίβαση, το ποσοστό φτώχειας θα εκτοξευόταν στο 45,0%. Η λήψη μόνο συντάξεων το μειώνει στο 23,5%, ενώ η συμπερίληψη όλων των υπόλοιπων κοινωνικών μεταβιβάσεων το μειώνει περαιτέρω στο 19,6%. Συνολικά, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις περιορίζουν τον κίνδυνο φτώχειας κατά 25,4 ποσοστιαίες μονάδες.

¹⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en

Σύμφωνα με την Eurostat²⁰ η *παιδική φτώχεια* στην Ελλάδα για το 2024 παρουσίασε μείωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και ανέρχεται στο 27,9% έναντι του 28,1% για το έτος 2023, καταλαμβάνοντας την 4η θέση στην Ε.Ε. μετά τη Βουλγαρία (35,1%), την Ισπανία (34,6%), και τη Ρουμανία (33,8%), ενώ ο ευρωπαϊκός Μ.Ο. διαμορφώθηκε στο 24,2%. Ωστόσο, αναφορικά με τον *Δείκτη Πολυδιάστατης Παιδικής Φτώχειας* του ΚΕΠΕ²¹, για την περίοδο 2024-2025, αυτός διαμορφώνεται, μόλις, στο 5,5%.

Λαμβάνοντας υπόψη τον προαναφερθέντα *Δείκτη του ΚΕΠΕ*²², οι ανισότητες μεταξύ νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά είναι εντονότερες σε όρους διατροφής, παρά σε όρους ενέργειας. Κατά συνέπεια, οι στοχευμένες προσπάθειες για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νοικοκυριών το 2026, όπως οι επιδοματικές πολιτικές, θα πρέπει να επικεντρωθούν πρωτίστως στη διατροφή, παρά στην ενέργεια, με ιδιαίτερη έμφαση στα μονογονεϊκά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά, στις πολύτεκνες οικογένειες και στα νοικοκυριά με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο με εξαρτώμενα τέκνα.

Συνοπτικά, η ελληνική οικονομία, παρά την αξιόλογη ανάκαμψη μετά τη δεκαετία της κρίσης, συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα πίεσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών και υψηλά επίπεδα φτώχειας. Η ανισότητα παραμένει πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. και τα επίπεδα του (δια)μέσου εισοδήματος σε μονάδες αγοραστικής δύναμης βρίσκονται μεταξύ των χαμηλότερων στην Ε.Ε. Παρά τη σημαντική αύξηση της απασχόλησης και τις συνεχιζόμενες μισθολογικές αυξήσεις, η πραγματική αγοραστική δύναμη πολλών νοικοκυριών, ιδιαίτερα των φτωχών, έχει πιεστεί από τον υψηλό πληθωρισμό των τελευταίων ετών. Η φτώχεια αφορά τα παιδιά, τους μονογονείς, τους ενοικιαστές, τους μερικώς απασχολούμενους, τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και τους ανέργους. Κύριες προκλήσεις είναι η περαιτέρω ενίσχυση των χαμηλών και μέσων εισοδημάτων, η υποστήριξη ευάλωτων ομάδων και η ενδυνάμωση των (πραγματικών) μισθών, μέσω διαρθρωτικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, την οικογένεια και τη στέγαση.

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion#Source_data_for_tables_and_graphs

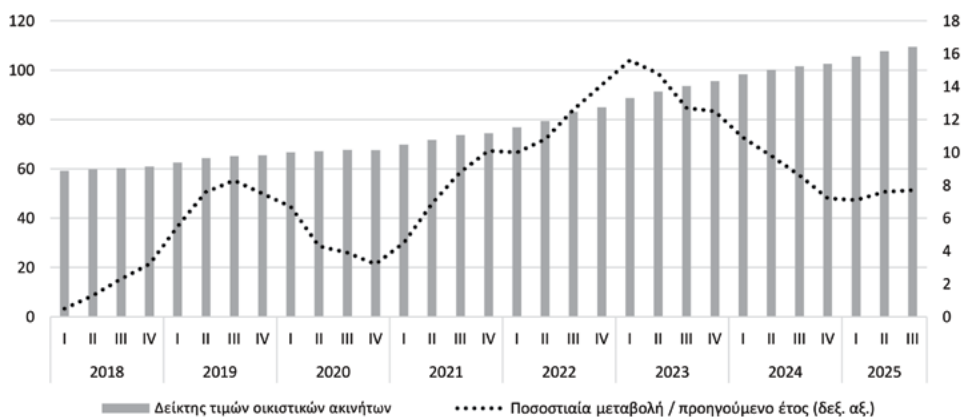
²¹ <https://www.kepe.gr/erevna/prosfates-ekdoseis-kepe/deiktis-kepe/deiktis-polydiastatis-paidikis-ftwxeias/>

²² <https://www.kepe.gr/en/research/recent-publications-kepe/kepe-indices/kepes-index-of-multidimensional-child-poverty/>

13. Εξελίξεις στην αγορά ακινήτων

Οι τιμές των οικιστικών ακινήτων στην Ελλάδα συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία το 2025, αν και με βραδύτερο ρυθμό, σε σχέση με το 2024, κατά το οποίο αυξήθηκαν κατά 9,1%. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι τιμές των οικιστικών ακινήτων (δείκτης τιμών διαμερισμάτων) σημείωσαν αύξηση 7,7% το τρίτο τρίμηνο του 2025 σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, με τον δείκτη να διαμορφώνεται στο 109,5. Κατά μέσο όρο, οι τιμές αυξήθηκαν κατά 7,5% τους πρώτους εννέα μήνες του 2025 (107,6), σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2024 (100,1).

Διάγραμμα 13.1: Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων (2007=100)

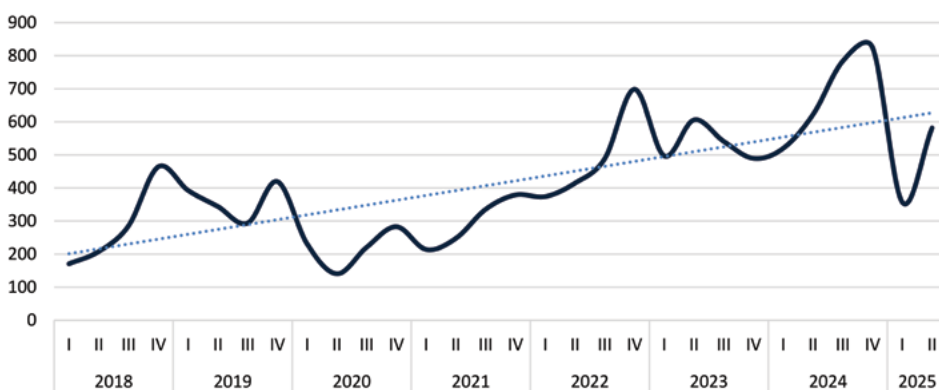
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Σημείωση: Προσωρινά στοιχεία για τα έτη 2024 (δ' τρίμηνο) και 2025 (α', β' και γ' τρίμηνο).

Παρά τις αυξανόμενες τιμές και το επενδυτικό ενδιαφέρον στην αγορά ακινήτων, ορισμένοι δείκτες κατέγραψαν αρνητικές μεταβολές το 2025. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδος, η καθαρή άμεση ξένη επένδυση για ακίνητα στην Ελλάδα παρουσίασε μείωση 31,4% στο πρώτο τρίμηνο του 2025 (€356,8 εκατ. το 2025 από €520 εκατ. το 2024) σε ετήσια βάση, ενώ, κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους, κατέγραψε πάλι αρνητικό ρυθμό μεταβολής, αλλά σημαντικά μικρότερο, μειούμενη κατά 6,5% (€581,5 εκατ. το 2025 από €622,1 εκατ. το 2024). Σε όρους ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2025, η Ελλάδα κατέγραψε πτώση κατά 8,4% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, κατά 16,4% στην επιφάνεια και 8,9% στον όγκο, σε

σχέση με το αντίστοιχο οκτάμηνο του 2024. Αντιθέτως, το 2024, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατέγραψε σημαντική άνοδο, αυξάνοντας κατά 14,9%, 16,5% και 8,7% σε όρους αριθμού οικοδομικών αδειών, επιφάνειας και όγκου, αντίστοιχα. Η εγχώρια επένδυση σε κατοικίες κατέγραψε αύξηση 7,7% κατά το πρώτο μισό του 2025 σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2024 (εποχικά διορθωμένα στοιχεία σε σταθερές τιμές από την ΕΛΣΤΑΤ). Επιπλέον, ο δείκτης τιμών υλικών κατασκευής νέων κτηρίων κατοικιών κατέγραψε άνοδο 5,6% το 2024 έναντι 4,4% το 2023, με τα νεότερα στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ να καταδεικνύουν συνέχιση της ανοδικής του πορείας και το 2025, με τον δείκτη να αυξάνεται κατά 3,1% κατά τους πρώτους δέκα μήνες του έτους σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2024.

Διάγραμμα 13.2: Καθαρή άμεση ξένη επένδυση: Αγορά ακινήτων

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Επιπλέον, τα στοιχεία από την Έρευνα Τραπεζικών Χορηγήσεων (BLS) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δείχνουν ότι, από το γ' τρίμηνο του 2022, η ζήτηση δανείων των νοικοκυριών για αγορά κατοικίας έχει μειωθεί, με εξαιρέσεις μόνο το γ' τρίμηνο του 2023 και το β' τρίμηνο του 2025, όταν καταγράφηκαν αυξήσεις, οι οποίες πιθανότατα αντικατοπτρίζουν την έναρξη των επιδοτούμενων προγραμμάτων στέγασης «Σπίτι μου I» και «Σπίτι μου II», τα οποία ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2023 και τον Ιανουάριο του 2025, αντίστοιχα. Η χρηματοδότηση των στεγαστικών δανείων των νοικοκυριών παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία έτη σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (-3,6% το 2023 και -2,6% το 2024). Τον Οκτώβριο του 2025, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των στεγαστικών δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα διαμορφώθηκε σε 0% έναντι -0,4% και -0,8% τον Σεπτέμβριο και τον Αύγουστο, αντίστοιχα.

Το βασικό πρόβλημα στην αγορά οικιστικών ακινήτων παραμένει η ανισοροπία ζήτησης-προσφοράς. Για τη στήριξη των νοικοκυριών απέναντι στη στεγαστική κρίση, η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι μέρος των κερδών από τη δημοσιονομική υπεραπόδοση θα επιστραφεί στους ενοικιαστές με τη μορφή του κόστους του ενοικίου ενός μήνα. Το μέτρο αυτό ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2025 και θα συνεχιστεί σε ετήσια βάση. Ωστόσο, αν και τα μέτρα αυτά είναι κοινωνικά προς τη σωστή κατεύθυνση, αποτελούν παρεμβάσεις από την πλευρά της ζήτησης, με συνέπεια να μην συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίλυση της στεγαστικής κρίσης. Μόνο όταν συνδυαστούν με μέτρα που τονώνουν την προσφορά κατοικιών μπορούν να αποτελέσουν μια βιώσιμη και μακροπρόθεσμη λύση.

14. Κίνδυνοι και Αβεβαιότητες

Η ενότητα περιγράφει τους κύριους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει η χώρα. Σε κάποιες περιπτώσεις συνδέονται με διεθνείς εξελίξεις και σε άλλες προκύπτουν από ιδιαίτερες καταστάσεις ή από ευπάθειες στο εσωτερικό.

Κινδύνους και γενικευμένη γεωπολιτική αβεβαιότητα αναφορικά με τις μελλοντικές επιλογές τους προξενούν οι πρόσφατες κινήσεις χωρών με πολύ σημαντικό στρατιωτικό ή οικονομικό εκτόπισμα. Τόσο η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία όσο και η νέα προστατευτική εμπορική πολιτική των ΗΠΑ, σε συνδυασμό με τις αντιδράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), στοιχίζουν στην Ελλάδα σε όρους αγορών για τα προϊόντα της ή/και φτηνών εισροών. Επίσης, έχουν επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη των λοιπών κρατών-μελών της ΕΕ που είναι (α) οι κυριότεροι αγοραστές των ελληνικών αγαθών και υπηρεσιών και (β) εταίροι της χώρας σε πλείστα επίπεδα. *Ceteris paribus*, μια ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου θα επιβραδύνει την ανάπτυξη.

Σε ευρωκοινοτικό επίπεδο, πρόσθετη αστάθεια και αβεβαιότητα προκαλεί η διατήρηση του χρηματοπιστωτικού κατακερματισμού και η μεταβλητότητα των τιμών ενέργειας (Στουρνάρας, 2025).

Πιο εστιασμένος χωρικά (στην Ελλάδα) είναι ο λεγόμενος εξ ανατολών κίνδυνος. Οι διεκδικήσεις και αυξομειούμενες πιέσεις απαιτούν τη διάθεση σημαντικών πόρων στην εθνική άμυνα και διπλωματία σε μόνιμη βάση: πόρων που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν αλλού.

Κορυφαίος κίνδυνος παγκοσμίως είναι η κλιματική αλλαγή. Οι συνέπειές

της καθίστανται όλο και πιο αισθητές επηρεάζοντας κάθε πτυχή της ζωής. Ακραία κλιματικά φαινόμενα αφ' εαυτά (συχνότεροι καύσωνες, ξηρασίες, έντονες βροχοπτώσεις, πλημμύρες κ.ά.) ή μέσω της συμβολής τους στη μείωση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τη διασπορά ασθενειών κ.ά., πλήττουν ανθρώπους, περιουσίες, υποδομές, οικοσυστήματα και την παραγωγή (Thomas, 2020· WEF, 2024· Murray και Ignaszak, 2025).

Βραδυφλεγής κίνδυνος για την ελληνική κοινωνία συνιστά η μείωση των γεννήσεων. Το διαφαινόμενο αποτέλεσμα είναι ό,τι ακόμα και αν μελλοντικώς οι μεγαλύτερες ηλικίες παραμένουν παραγωγικές για περισσότερα έτη, μια ολοένα μικρότερη ομάδα νέων – συρρικνωμένη ως ποσοστό του πληθυσμού – θα επωμίζεται ολοένα μεγαλύτερα βάρη στην αγορά εργασίας, παραγωγή, εθνική ασφάλεια, κοινωνική ασφάλιση κ.ά.

Επί του παρόντος, η μείωση της παραγωγής από φυσικές και περιβαλλοντικές καταστροφές ωθεί τις τιμές προς τα άνω. Συγχρόνως, η αύξηση των δαπανών για (α) την πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών, (β) την αποκατάσταση και ανασυγκρότηση των πληγείσων περιοχών, (γ) την άμυνα και (δ) την αντιστροφή της δημογραφικής τάσης ή την προσαρμογή της κοινωνίας σε αυτήν (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2023· OECD, 2024) και (ε) πλείστα άλλα έργα και δράσεις που απαιτούνται, προκαλεί δημοσιονομική επιβάρυνση αυξάνοντας τη συνολική ζήτηση. Η ζήτηση, με τη σειρά της, ωθεί τις τιμές ακόμα υψηλότερα επιτείνοντας το αίσθημα οικονομικής αδυναμίας σημαντικών τμημάτων του πληθυσμού.

Πολλά έργα και πολλές δράσεις χρηματοδοτούνται με ευρωκοινωνικά κονδύλια. Εξ αυτών, τα έργα και οι δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας πρέπει να ολοκληρωθούν το 2026.

Περνώντας από την πλευρά της συνολικής ζήτησης στην πλευρά της συνολικής προσφοράς, σημειώνεται ότι είναι η αύξηση της δεύτερης που επιτυγχάνει την ταυτόχρονη διεύρυνση του μέσου εισοδήματος και τη μείωση (τόσο του κρίσιμου λόγου χρέους/ΑΕΠ όσο και) των τιμών, επιτρέποντας έτσι τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και τη μείωση των ανισοτήτων. Υπό αυτό το πρίσμα, τίθεται ένα θέμα οικονομικού κινδύνου από τη συρρίκνωση, στασιμότητα ή ανεπαρκή επέκταση της συνολικής προσφοράς.

Σε αυτές τις δυνητικές πηγές κινδύνου είναι σκόπιμο να προστεθεί η γενική υστέρηση στον χρηματοοικονομικό εγγραμματισμό: Συνιστά μόνιμη τροχόπέδη στη λήψη ορθών οικονομικών αποφάσεων, την επίτευξη προσωπικής χρηματοοικονομικής ευημερίας του πληθυσμού και τη δημιουργία συνθηκών συναντίληψης/συμπόρευσης του πληθυσμού σε μακροχρόνιους στόχους.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Canton, E., I. Solera (2016). *Greenfield Foreign Investment and Structural Reforms in Europe: What Factors Determine Investments?* European Commission discussion paper 33. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/dp033_en.pdf
- Greek National Productivity Board (2022). *Greek National Productivity Board Annual Report 2022*, KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2023). *Greek National Productivity Board Annual Report 2023*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2024). *Greek National Productivity Board Annual Report 2024*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2025). *Greek National Productivity Board Annual Report 2025*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- IMD (2025). *World Competitiveness Ranking*. IMD, Lausanne, Switzerland. Διαθέσιμο στο: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitivenessranking/>
- Konstantakopoulou, I. (2024). *The Greek Current Account Deficit: A Persistent Problem*. SUERF Policy Brief No 1021, November 2024.
- Murray, A., Ignaszak, A. (2025). Mapping climate change-driven epidemics. *Frontiers in Epidemiology*, 5, 1605058.
- OECD (2024). *Shrinking Smartly in Estonia. Preparing Regions for Demographic Change*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Thomas M.B. (2020). *Epidemics on the move: Climate change and infectious disease*. *PLoS Biology*, 18(11), e3001013.
- UNIDO (2025). *Industrial Development Report 2026: The Future of Industrialization. Building future-ready industries for sustainable development*. Vienna: United Nations Industrial Development Organization.
- WEF (2024). *The Global Risks Report 2024*. 19th edition. Cologny/Geneva: World Economic Forum.
- Αθανασίου, Ε., Χολέζας, Ι. (2025). *Μεταρρυθμίσεις για τη βιομηχανία*. Δελ-

τίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο.1/2025.

Αθανασίου, Ε., Κώτση, Α., Χολέζας, Ι. (2024α). *Μεταρρυθμίσεις για την οικονομική εξωστρέφεια*. Δελτίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο.1/2024.

Αθανασίου, Ε., Κώτση, Α., Χολέζας, Ι. (2024β). *Μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής*. Δελτίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο.2/2024.

Αθανασίου, Ε., Κώτση, Α., Χολέζας, Ι. (2023α). *Ψηφιακός μετασχηματισμός*. Δελτίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο.1/2023.

Αθανασίου, Ε., Κώτση, Α., Χολέζας, Ι. (2023β). *Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας*. Δελτίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ, Νο.2/2023.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023). *Η Επιτροπή καθορίζει εργαλεία για τη διαχείριση της δημογραφικής αλλαγής στην ΕΕ*. Δελτίο τύπου της 11.10.2023. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μπερτσάτος, Γ., Χρυσανθακόπουλος, Χ. (2025). *Οι καθαρές ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα, Οικονομικές Εξελίξεις*, 56, σελ. 65-69.

Πετράκης, Π.Ε., Καυκά, Κ., Η., Ζαχαράκη, Ι., Κανζόλα, Α.Μ., (2025). *Καλή Νομοθέτηση και Οικονομική Ανάπτυξη*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Στουρνάρας, Ι. (2025). *Διδάγματα από την ελληνική κρίση δημόσιου χρέους*. Ομιλία της 7-11-2025 στο πλαίσιο τιμητικής βράβευσης από το Ινστιτούτο Bruno Leoni. Τράπεζα της Ελλάδος.

CENTRE OF PLANNING AND ECONOMIC RESEARCH
(KEPE)

**THE STATE OF THE GREEK ECONOMY
AT THE END OF 2025**

December 2025

The following researchers from KEPE contributed to the texts in this report:

E. Athanassiou, Y. Ioannidis, N. C. Kanellopoulos, A. Kontolaimou, A. Koutroulis, I. Konstantakopoulou, E. Leriou, K. Loizos, V. Lychnaras, E. Marsellou, V. Missos, G. Bertatos, E. Nitsi, Y. Panagopoulos, P. Prodromidis, A. Raftopoulou, N. Rodousakis, G. Skintzi, A. Stratopoulou, T. Tsekeris, I. Cholezas, C. Chrysanthakopoulos, A. Chymis

Coordinators:

K. Loizos and G. Skintzi

Opinions or value judgements expressed in this report are those of the authors and do not necessarily reflect those of the Centre of Planning and Economic Research.

Introduction

The Greek economy is moving along a stable growth trajectory, with GDP growth reaching 2% in the third quarter of 2025 and the forecast for the whole year at 2.1%. Growth is driven by private consumption as well as the strengthening of fixed capital investment, supported by the Public Investment Program and the Recovery Fund. For the first time, a particularly strong leading role of investment relative to consumption is being observed. Fiscal indicators are improving impressively, with the primary surplus estimated at €5.27 billion for 2025 and public debt declining from 145.9% of GDP in 2025 to 138.2% in 2026. At the same time, early repayments of Greek government loans have been announced, which, even if they originate from ESM reserves, are underpinned by the improvement in the fiscal balance.

Inflationary pressures persist (particularly in food and services), while rents recorded a sharp increase in the first half of 2025. Overall, inflation is expected to remain at anticipated levels, around 2.5%. Broader measures to address the housing problem are under consideration. The rise in real disposable income is continuous, but the pace of improvement is not sufficiently high to restore the losses, mainly those incurred during the memorandum period. Consequently, consumer confidence shows a negative trend, which is nevertheless expected to recover due to the expansionary fiscal measures scheduled to be activated in 2026, as well as the anticipated increase in wage costs. In the labor market, unemployment declined to 8.6%, while issues related to skills mismatches persist.

Regarding the external balance, improvement is recorded due to lower fuel prices and the rise in tourism; however, exports of goods face uncertainties, even though they are exceptionally resilient. The widening of Greece's external balance of payments constitutes a key restraining factor for growth. Foreign Direct Investment is once again strong; also evident is the revitalization of the Greek industry's position in the country's productive system.

The main risks for the future concern geopolitical instability, climate change, the demographic problem, and major global debt imbalances.

Of particular importance, however, for the effectiveness of economic policy outcomes is the preservation of economic and political stability, as well as social cohesion and well-being, which are being tested primarily by the effects of the memorandum period and the multiple crises that followed. The assessment of the effectiveness of economic policy should be based on

the progress being achieved, rather than on the distance from the illusory pre-crisis levels of prosperity (financed through borrowing). Nevertheless, it is entirely natural for citizens to set these levels as targets, and for economic policy to seek to approach them.

The reorganization of the European Union's structural funds following the end of the post-Covid development intervention of the Recovery Fund will be linked to addressing Europe's competitiveness challenges, and it is estimated that Greece can benefit as well through the organization of a new roadmap of interventions (Eurogroup direction) aimed at addressing the major problems of European integration.

Panagiotis E. Petrakis

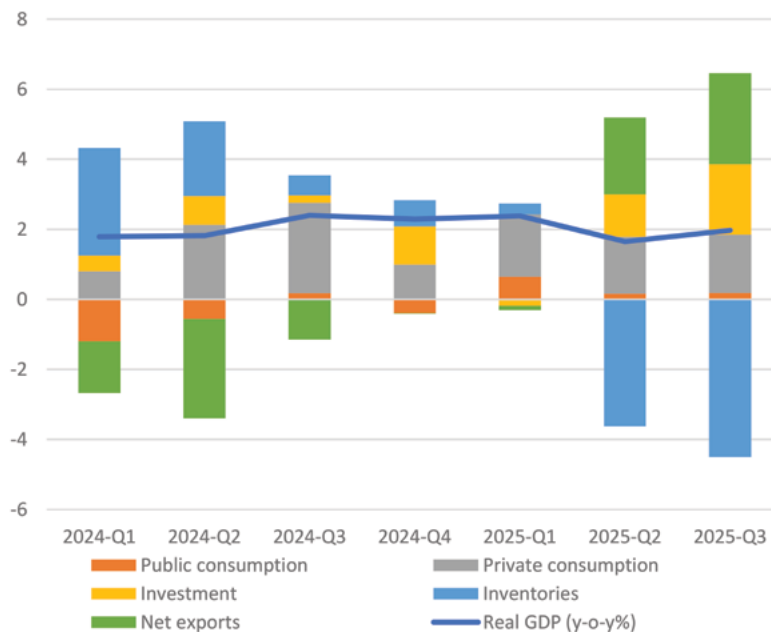
Chairman of the Board
and Scientific Director,
Centre of Planning and Economic Research (KEPE)

December 2025

1. Macroeconomic developments and outlook

Recent economic developments point to a continuation of the steady growth path for the Greek economy, with real GDP growth in the third quarter standing at 2.0% y-o-y, confirming KEPE's short-term forecast. Private consumption maintains a significant positive contribution to GDP growth, while from the second quarter onwards, fixed capital investment has also recorded a major and increasing positive contribution.

Figure 1.1: Real GDP growth of the Greek economy and contributions

Source: Eurostat.

1.1. Outlook for domestic and external demand

Short-term prospects are favourable across all main domestic demand components, including public consumption, which is expected to increase moderately, following the success in meeting fiscal targets. More particularly, fixed capital investment growth is expected to strengthen, supported primarily by the enhanced public investment programme and the corresponding accelerated execution of public interventions, including those financed by the RRF. Conditions for private investment growth are also favourable,

both due to the horizontal effects of lower borrowing costs, and as a result of sector-specific factors (e.g., in energy and construction). Regarding the outlook for private consumption, this is directly linked to the balance between inflation and nominal income growth. Policy measures to support wages and incomes and to reduce the tax burden on households, together with positive prospects for employment, are helping to counterbalance persistent inflation pressures in the short-term, thus pointing to positive, albeit moderately decelerating, private consumption growth.

The trade balance registered a significant positive contribution to GDP growth in the second and third quarters of the year as exports increased and imports declined, the latter reflecting a contraction in fuel import expenditure. Looking forward, the expected increase in domestic demand will tend to drive up imports of goods, while the outlook for goods exports is subject to significant uncertainties related to weak growth in the EU and the impact of trade tariffs on the European economy. Regarding services exports, the tourism sector is strengthening its contribution to GDP growth and the external balance, supported by increasing international demand for travel and the successful extension of Greece's tourist season.

1.2. Inflation developments and outlook

After averaging 3.1% in the first half of 2025, headline inflation slowed down in September and October and increased to 2.9% in November. Data for November show that services inflation was quite strong, food inflation—including alcohol and tobacco—almost doubled compared to the first half of the year, energy prices increased marginally and non-energy industrial goods prices declined.

Housing rental prices continued to exhibit even more pronounced increases in 2025 compared to 2024, with an average y-o-y rate of change of 10.5% in the first half of the year contributing 0.55 percentage points to inflation during that period. Policy measures aimed at supporting wages and household incomes, combined with a tight labor market, may sustain upward pressures on consumer prices, slowing down the deceleration of inflation.

Table 1.1: Inflation

	Annual average rate of change					Annual rate of change					
	2020	2021	2022	2023	2024	1st half 2025	7/ 2025	8/ 2025	9/ 2025	10/ 2025	11/ 2025
All-items HICP	-1.3	0.6	9.3	4.2	3.0	3.1	3.7	3.1	1.8	1.6	2.9
Actual rentals for housing	0.0	0.1	1.3	4.8	5.1	10.5	11.3	10.9	9.9	8.9	
Food, incl. alcohol and tobacco	1.3	1.2	9.7	9.9	2.8	1.6	3.3	2.4	1.4	2.5	3.1
Non-energy industrial goods	-0.4	-0.7	5.0	6.4	1.7	1.1	1.3	1.0	0.5	-0.2	-0.4
Energy	-9.8	12.4	41.0	-13.4	-1.4	0.0	0.7	-1.9	-3.7	-3.1	0.3
Services	-1.4	-1.0	4.5	4.5	4.4	5.3	5.2	4.9	3.4	2.8	4.7
Overall index excl. energy, food	-1.2	-1.1	4.6	5.3	3.6	4.1	4.3	3.9	2.6	2.0	3.2

Source: Eurostat, KEPE calculations.

1.3. Short-term GDP forecast and outlook

The latest forecast for GDP growth in 2025, based on KEPE's dynamic factor model, stands at 2.1%. For year 2026, the Greek economy is expected to remain on a steady growth path, subject, however, to considerable risks and uncertainties stemming mainly from the external environment and geopolitical developments. These conditions highlight the need to enhance the resilience of the Greek economy, through investment, skills upgrading and targeted industrial and innovation policies, to strengthen the productive base and develop high value-added sectors.

2. Fiscal indicators

2.1. State Budget

Table 2.1 presents the evolution of the key fiscal indicators for the year 2025 (forecast and estimated outturn), as well as the projections for 2026.

Table 2.1: Key Fiscal Indicators of the State Budget

	2025				2026	
	Budget	Estima- tion	Δ	Δ%	Budget	Δ%
Net Revenues	74,573	77,034	2,461	3.3%	79,983	3.8%
Taxes, of which:	69,203	71,146	1,943	2.8%	73,645	3.5%
Value Added Tax (VAT)	26,673	27,625	952	3.6%	29,229	5.8%
Excise Duties (ED)	7,276	7,407	131	1.8%	7,460	0.7%
Regular Property Taxes	2,394	2,411	17	0.7%	2,328	-3.4%
Income Tax	25,212	26,067	855	3.4%	26,757	2.6%
Other Revenues ⁽¹⁾	12,899	13,577	678	5.3%	14,377	5.9%
Revenue Refunds	7,529	7,689	160	2.1%	8,038	4.5%
Expenditure	80,502	81,493	991	1.2%	86,793	6.5%
Employee Benefits & Social Benefits	15,215	15,963	748	4.9%	16,217	1.6%
Other Expenditure ⁽²⁾	38,286	39,338	1,052	2.7%	40,462	2.9%
Interest Payments (gross basis)	9,400	9,828	428	4.6%	9,815	-0.1%
Appropriations to Be Allocated	17,602	16,365	-1,237	-7.0%	20,299	24.0%
Public Investment Programme (PIP) & Recovery and Resilience Facility (RRF)						
Revenues	8,537	8,593	56	0.7%	10,300	19.9%
Expenditures	14,100	14,600	500	3.5%	16,692	14.3%
Primary Balance of the State Budget	3,470	5,275	1,805	52.0%	3,005	-43.0%
% of GDP	1.4%	2.1%			1.2%	
Overall Balance of the State Budget	-5,930	-4,459	1,471	-24.8%	-6,810	52.7%
% of GDP	-2.4%	-1.8%			-2.6%	

Source: Ministry of National Economy and Finance, State Budget 2026, Introductory Report.

Notes: (1) Includes: Social contributions, Transfers, Sales of Goods & Services, Other current revenues, Sales of fixed assets.

(2) Includes: Purchases of goods/services/fixed assets, Subsidies, Transfers, and other expenditures.

Regarding 2025, the latest estimate for the central government budget balance has improved, given that a deficit of €4,459 million is projected, compared with the budget target of €5,930 million. Similarly, the primary balance is also expected to improve (a surplus of €5,275 million compared with a target of €3,470 million). Net revenues are estimated to reach €77,034 million, that is, an increase of 3.3% relative to the target. Tax revenues show an increase of 2.8%, something the Ministry of Finance attributes to the reduction of tax evasion, the increase in electronic transactions, the rise in personal income tax receipts due to higher incomes, the strengthening of private consumption, and improved tourism receipts. By contrast, revenues from corporate income tax are expected to be 2.3% lower than the target. As for total expenditures in 2025, these are estimated to exceed the target

by €991 million, mainly due to increased compensation for employees (e.g., new hires of teachers, wage increases for uniformed personnel) as well as increased social benefits, such as a rent reimbursement scheme.

In 2026, fiscal aggregates are expected to be affected by the incorporation of the new tax measures (changes in the personal income tax scale, reduction/abolition of the ENFIA property tax and VAT in various regions of the country, etc.). In any case, after incorporating the new measures, the primary balance of the general government is estimated to show a surplus of €7,211 million (2.8% of GDP). The central government budget balance is expected to record a deficit of €6,810 million (-2.6% of GDP), while the primary balance will show a surplus of €3,005 million (1.2% of GDP). Regarding net revenues of the central government budget, these are expected to increase by 3.8% compared with the 2025 estimate. Tax revenues will be higher by 3.5%, mainly due to the projected economic expansion. Revenues from personal income tax will be marginally lower as a result of the new measures, but revenues from corporate income tax are expected to increase by €788 million. Similarly, expenditures are estimated to rise by 6.5%. This increase is primarily due to the acceleration of projects financed by the Recovery and Resilience Facility, the incorporation of the measures announced at the Thessaloniki International Fair, and the physical delivery of weapons systems.

2.2. Public debt

Table 2.2 presents the evolution of Greek debt for the years 2024-2026.

Table 2.2: The evolution of Greek debt, 2024-2026 (in million euros)

	2024	2025*	2026**
General Government Debt	364,965	362,800	359,300
(as % of GDP)	154.2%	145.9%	138.2%
GDP	236,736	248,697	260,035

Source: Ministry of National Economy and Finance, State Budget 2026, Introductory Report.

* Estimate

** Forecast

For 2025, the general government debt is expected to decrease by €2.1 billion, or 0.6%. This reduction is particularly impressive as a percentage of the Gross Domestic Product (GDP), as it is expected to reach 8.3%, due to the country's strong GDP growth. For 2026, an even greater debt reduction (1%) is forecasted, with the debt-to-GDP ratio reaching 7.7%.

International organizations (EU, IMF) also anticipate a consistently downward trend in Greek public debt, considering it viable, as loans to the IMF have been fully repaid and the early repayment of the remaining amount of bilateral loans (GLFA) is planned, totaling €31.6 billion, 10 years earlier than the normal maturity date in 2041.

The achievement of the debt reduction target depends on high economic growth and the maintenance of primary surpluses. Toward this end, the favorable composition of the debt and the influx of capital from the Recovery and Resilience Fund (RRF) are also helpful. However, achieving the 2026 targets depends on successfully addressing potential risks, such as a prolonged geopolitical crisis or a resurgence in energy prices, which would jeopardize growth and achieving the primary surplus.

3. Government effectiveness

The Greek economy has been undertaking significant reforms since the economic crisis. While some gains have been captured with respect to competitiveness, government effectiveness seems to be the weak link of the economy. According to the International Institute for Management Development (IMD)(2025), government effectiveness (and efficiency) plays a significant role in boosting overall competitiveness.

Specifically, government efficiency and effective institutions (including an effectively and efficiently functioning justice system) are very important factors entrepreneurs (both domestic and foreign) take into consideration before they decide where to invest. Although foreign direct investment (FDI) in Greece has been rising over the last few years, the investment gap has not been closed yet. Moreover, a major part of the FDI in Greece is in real estate, which is not a productive form of FDI (Canton & Solera, 2016). On the contrary, greenfield investment (the most productive type of FDI) is a minor part of the total FDI in Greece (NPB, 2022).

Table 3.1 presents the evolution of Greece's score and ranking in the six Worldwide Governance Indicators (WGI) for the period 2019-2023, which is the latest data available.

Table 3.1: Evolution of Greece's score and ranking (among EU27) on WGI (2019-2023)

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank	Score	Rank
Voice and accountability	72.46	22	77.78	18	77.78	21	77.78	21	79.41	18
Political stability	54.25	27	51.42	27	50.94	27	50.00	27	54.03	27
Government effectiveness	64.76	25	67.14	23	66.67	23	66.98	23	57.55	25
Regulatory quality	70.00	26	71.43	22	66.19	26	67.45	24	70.75	24
Rule of law	57.62	26	60.00	24	60.48	24	59.43	25	57.08	25
Control of corruption	56.67	26	57.14	25	59.52	23	56.60	24	58.02	24

Source: World Bank, 2025.

From the above, it becomes clear that Greece still has a lot to do in improving government effectiveness, efficiency and regulatory effectiveness to converge to the EU average. Improving government effectiveness is a sine qua non condition for the Greek economy to boost competitiveness, attract greenfield FDI and, ultimately, increase productivity.

4. Current Account Balance

The improvement in the Current Account Balance (CAB) observed during the period January–August 2025 stems mainly from the decline in oil prices, which led to a reduction in the deficit of the oil balance. Goods Balance: A positive development is the stabilization of imports excluding oil and ships, resulting from the decreased purchasing power of Greek households. Another positive development is the stabilization of exports excluding oil and ships, which reflects the consolidation of Greek products in international markets. Services Balance: A positive development is the increase in travel receipts by 12% (€1.78 billion). However, an alarming negative development is recorded in travel payments, which rose by 26% (€489 million). This indicates that the domestic tourism product is becoming increasingly less competitive for Greek residents, who are turning to travel abroad.

The component of the CAB that constitutes the source of its problem —and, by extension, one of the most serious problems of the Greek economy— is the deficit of the Goods Balance, mainly due to the significant imbalance in the balance of goods excluding oil and ships, as well as in the oil balance.

- The balance of goods excluding oil and ships largely reflects the condition of the country's productive base. Despite the recovery of exports after the crisis, imports of goods (consumer, intermediate, and capital goods) continue to significantly exceed exports, indicating a deep dependence on external sources for essential inputs in the production process.
- Greece is characterized by a high import content of exports, resulting in a significant share of the value added associated with exports being generated abroad rather than domestically. Consequently, although exports increased nominally, they do not translate to the desired extent into strengthened domestic production and employment.
- The export specialization of the Greek economy remains limited in terms of technological intensity (Konstantakopoulou, 2024). The majority of exported goods consist of low- or medium-technology products, while the share of medium-high- and high-technology products is low and, over time, shrinking. This indicates that the Greek economy does not sufficiently exploit innovation, research, and technological upgrading as drivers of export dynamism. This situation restricts the potential for improving competitiveness in terms of quality, product differentiation, and high value added.

The Greek economy is expected to exhibit limited momentum in the coming years, due to the following factors:

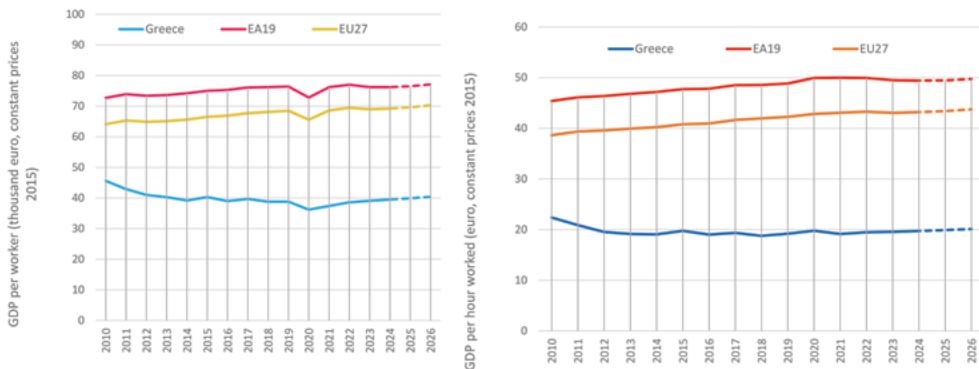
- The Greek economy continues to weaken as a result of the outflow of highly skilled human capital—capable of adapting to global technological transformations—while simultaneously importing low-skilled labour, even though the pace of the outflow has declined, partly due to changes in the United States' immigration policy.
- The outlook for the agricultural sector is particularly concerning, as exports of agricultural products are expected to decline in the coming years. Rising production costs, energy burdens, climate pressures, and the lack of a substantive agricultural policy may lead to a further contraction of traditional exports, such as cotton, which in the past represented an important pillar of the external sector.
- The absence of a coherent and long-term export strategy, along with insufficient support for exporting firms, exacerbates this situation. The existing export promotion mechanisms remain fragmented, lacking effective coordination of policies, regional initiatives, and investment incentives.

- The services sector continues to make a significant contribution, but it also exhibits growing vulnerability. Although it functions as a partial offset to the external imbalance, it cannot compensate for the structurally deficit goods balance. Despite the positive contribution of the services balance—mainly through tourism and transportation—it remains insufficient to restore overall external equilibrium. Recent data even indicate an increase in travel payments abroad by Greek residents, suggesting that the domestic tourism product is becoming less competitive in the domestic market, while remaining highly exposed to external shocks.

5. Productivity and sectoral structure

In 2024, the Greek economy experienced slight improvements in labour productivity, compared to 2023, both in terms of GDP per worker (1%) and GDP per hour worked (0.77%). To the contrary, between 2023-2024, the EA19 and the EU27 presented zero or negative productivity growth, and very small productivity growth, respectively (Figure 5.1). Specifically, the rates for labour productivity in terms of GDP per worker were 0% and 0.29%, and in terms of GDP per hour worked -0.16% and 0.34%, respectively. These low levels are linked to delays in technological upgrading, the small average size of firms, and the low capital intensity, which limit the convergence process with Europe.

Figure 5.1: Labour productivity in GDP (thousand euro, constant prices) (a) per worker and (b) per hour worked in Greece, the EA19 and the EU27 during 2010-2026

Source: AMECO and own processing.

Note: Values for 2025 and 2026 refer to forecasts.

Regarding the coming years, the productivity of the Greek economy is expected to grow, with a total increase of 2.3% in terms of GDP per worker and 2.0% in terms of GDP per hour worked in 2026, compared to 2024. The corresponding productivity growth in the EA19 and EU27 is expected to be slower than in Greece during 2024-2026, namely, 1.6% and 1.2% in terms of GDP per worker and 1.3% and 0.6% in terms of GDP per hour worked, respectively. In particular, in 2024, the Greek GDP per worker remained at about 52% of the EA average and 57% of the EU average, while the Greek GDP per hour worked was even lower, namely, 46% of the EA average and 40% of the EU average. These productivity gaps are expected to remain essentially unchanged during 2026.

Table 5.1: Contributions to labour productivity growth per sector, 2024

		Labour productivity	GVA	Hours worked
A	Agriculture, forestry and fishing	16.8%	16.1%	-0.7%
B-E	Industry (except construction)	-1.6%	1.8%	3.4%
C	Manufacturing	1.2%	3.9%	2.7%
F	Construction	-5.6%	2.8%	8.4%
G-I	Wholesale and retail trade, transport, accommodation and food service activities	2.1%	9.3%	7.2%
J	Information and communication	4.2%	7.4%	3.2%
K	Financial and insurance activities	-3.2%	4.9%	8.1%
L	Real estate activities	2.7%	2.2%	-0.5%
M-N	Professional, scientific and technical activities; administrative and support service activities	9.1%	10.8%	1.7%
O-Q	Public administration, defence, education, human health and social work activities	1.6%	1.4%	-0.2%
R-U	Arts, entertainment and recreation; other service activities; activities of household and extra-territorial organisations and bodies	-0.2%	8.8%	9.0%

Source: Eurostat, authors' own calculations.

The total factor productivity (TFP) in 2024 grew by 1.1% compared to 2023, and its upward trend also remains modest and stabilised. Between 2022-2024, capital intensity contributed only marginally to labour productivity

growth, showing stagnation or underutilisation of new capital and the need to improve the quality of investments to translate them into tangible productivity improvements. Moreover, capital productivity shows signs of normalisation, with a growth of 1.5% in 2024, signifying the more efficient use of physical capital in the production process, which can lead to higher overall economic growth and help mitigate the effects of labour shortages. These productivity trends highlight the need to expedite the implementation of broad-based reforms that strengthen the domestic productive capacity and correct structural imbalances that have long constrained sustainable growth and the country's resilience to external shocks.

Table 5.1 (above) presents data on labour productivity growth in Greece for 2024, compared to 2023, across major economic sectors, with labour productivity defined as the percentage change in Gross Value Added (GVA) minus the percentage change in hours worked. High productivity gains were observed in Agriculture, Information and communication, and Professional services, namely, sectors that likely benefited from technology, innovation, or organisational efficiency. Productivity losses occurred in Non-manufacturing industry, Construction, Financial services, and some service sectors, where labour growth outpaced output gains. Public sector productivity improved slightly, while Real estate and trade-related sectors also posted moderate gains. Overall, these trends highlight the need to deepen structural reforms and digitalisation in low-productivity sectors, while continuing to support innovation in high-performing industries. The successful implementation of the National Recovery and Resilience Plan is expected to upgrade the existing physical and digital infrastructure, which constitute basic levers of productivity.

6. Moderate credit expansion, improved financial conditions and opportunities for equity funding

The Greek banking system has entered a phase of mild credit expansion. The standardized Credit-to-GDP gap remains negative (-30.8% in 2024Q3) but with a declining prospect based on data from 2025Q1. Bank credit to the private sector shows signs of sustained growth due to a host of factors. To start with, in both 2023 and 2024 the economy showed strong GDP growth (2.3% in both cases), while for 2025, a 2.07% increase is estimated (KEPE estimates). Thus, on a quarterly basis, we have the shift to a positive average credit growth rate (3.47%) in 2024, in contrast to an average -3.25% level

in 2023 and 7.2% in 2025Q1. In addition, the investment-grade sovereign rating has had a positive effect on borrowing costs for both the government and the banks, while non-performing loans (NPLs) fell to 3.6% in June 2025 (compared to 6.9% in June 2024). Hence, the credit cycle is characterized by a moderate expansion with the potential for further expansion as financial conditions are improving.

The conditions in the Greek financial system ameliorate as the lower levels of the government bond yields (3.4% in 2025Q3) have had a restraining effect on all borrowing costs. Moreover, some major banking indices moved at a satisfactory level. Specifically, capital adequacy ratios, in the first quarter of 2025, ranged between 18.6%-21.9% (Total Capital) and 15.2%-18.7% (Tier 1 Capital). Banks' net profit margins moved between 37.5% and 44.9%, while short-term (LCR) and long-term (NSFR) liquidity exhibit a relative stability (0.68 and 1.62, respectively, for 2025Q1). Inflows of funds from the European Union Recovery and Resilience Facility have played their part in improving economic conditions, while cyclical systemic risk is quite low since the Bank of Greece countercyclical capital buffer (CCyB) was set at 0.25%, applicable from October 2025.

However, rising real estate prices (7.3% in 2025Q2) due to rising domestic and external demand (Golden Visa, Airbnb) may become a source of concern about the level of private debt if credit growth accelerates in the future. In the context of a possible link between the real estate market and credit expansion with systemic risks, the Bank of Greece decided to raise CCyB to 0.5%, applicable from October 2026.

On the other hand, improved macroeconomic conditions and European and domestic initiatives have created a favorable environment for equity funding and decoupling from bank lending. These initiatives include the provision of equity financing from the European Investment Bank for life sciences, health, and sustainability sectors, and from the Hellenic Development Bank of Investments with public support. Moreover, the improved macroeconomic conditions gave the opportunity for non-bank sources of funding to be developed, including private equity and venture capital, while there has been growing equity financing for start-ups. Equity funding and capital market development are critical since overdependence on bank credit entails limited funding for SMEs and innovative start-ups.

Possible measures to be taken in order to close the equity funding gap in 2026 may be categorized according to the kind of market. The Hellenic De-

velopment Bank of Investments may become a game changer in private equity and venture capital markets by attracting private funds by leveraging the component of the National Recovery and Resilience Fund Facility Greece 2.0 for equity and venture capital. In addition, enhancing tax incentives for angel investors may help revitalize the market. On the other hand, a host of initiatives can be directed to the public equity market such as that of enhancing the role of the Alternative Market (the Athens Stock Exchange market for SMEs) or the continuous financial literacy campaigns. Targeting specific sectors with comparative advantages and using funds from the European Investment Bank for life sciences, health, and sustainability sectors may also help. Finally, it is important to improve corporate governance, reduce regulatory bureaucracy and promote institutional development related to innovation and start-up culture among local investors and the general public. Therefore, consistent support from government institutions and cultural shifts are crucial for enhancing firms' funding availability.

7. Strong FDI performance in 2024

Net foreign direct investment (FDI) inflows in Greece, according to the Bank of Greece, amounted to €7.015bn in 2024 (provisional data). This represents the second highest performance in the period 2002-2024, surpassed only by the historical peak of €8.026bn recorded in 2022. Compared to 2023, net FDI inflows increased by 46.9% (€2.239bn).

In 2024, Europe remained the main source of FDI (see Bertsatos and Chrysanthakopoulos, 2025). However, the European share declined to 53.4% from 73.9% in 2023, despite a slight increase in levels to €3.748bn (+6.2%) from €3.530bn in 2023. The reduction in Europe's share is primarily attributed to the striking surge of inflows originating from the United Arab Emirates (UAE), which propelled Asia's share to 41.5% from 15.3% in 2023. Net FDI inflows from the UAE reached a historic record of €2.097bn (+1,882%) compared to €106mn in 2023, accounting for 29.9% of total net FDI in Greece.

Beyond the UAE, net FDI inflows from Israel, Turkey and Czechia were also noteworthy in 2024, amounting to €129mn, €299mn and €1.049bn, respectively, each marking historical highs. On the contrary, the share from America declined to 3.7% from 9.3% in 2023, with inflows falling from €443mn to €260mn. Moreover, FDI originating from the USA decreased to €191mn (-49.5%) from €377mn in 2023.

In 2024, FDI in services stands out for its almost twofold increase, which consistently constitutes the “tip of the spear” of total net FDI in Greece (see Bertasatos and Chrysanthakopoulos, 2025). Specifically, FDI in services rose from €3.087bn in 2023 to €5.943bn in 2024, elevating the sector’s share to 84.7% from 64.6% in 2023. On the other hand, agriculture, forestry and fishing declined to a historic low of €-128mn from €11mn in 2023, with its share falling to -1.8% from 0.2%. Overall, the primary sector (including mining and quarry) turned sharply negative in 2024, moving from €135mn in 2023 to €-204mn, with its contribution dropping from 2.8% to -2.9%. In addition, financial and insurance activities rose to €2.325bn from €435mn in 2023, increasing its share from 9.1% to 33.1%. Transport and storage increased to €827mn from €181mn in 2023, boosting its contribution from 3.8% to 11.8%.

Net FDI inflows in real estate amounted to €2.75bn in 2024, exhibiting an increase of 28.9% compared to 2023. In the first half of 2025, net FDI reached €938mn, marking a decline of 17.8% relative to the first half of 2024, while in the second quarter of 2025, they stood at €581.5mn (q-o-q +63%, y-o-y -6.5%). As regards the countries of origin of FDI in real estate, the following shares stand out for 2024: Hong Kong 12.3% (an annual decrease of 2.91 p.p.), Cyprus 11.6% (an increase of 4.97 p.p.), Turkey 10.6% (an increase of 5.63 p.p.), Switzerland 8.6% (a decrease of 4.08 p.p.), Germany 5.9% (a decrease of 0.89 p.p.), the USA 4.8% (a decrease of 2.23 p.p.), Israel 4.7% (an increase of 0.59 p.p.), the UAE 3.5% (an increase of 1.19 p.p.), the Netherlands 3.5% (an increase of 1.20 p.p.), Bulgaria 3.4% (an increase of 0.09 p.p.) and Singapore 3.2% (a decrease of 1.66 p.p.).

Finally, net FDI inflows as a % of GDP in Greece reached 2.51% in 2024, compared with 1.94% in 2023, according to the World Bank. In the EU27, the corresponding ratio stood at 1.52%, while the global average was 1.34%, increased from -1.40% and 0.88%, respectively in 2023. Greenfield FDI in Greece increased remarkably from €1.191bn in 2023 to €3.153bn in 2024, approaching the historical peak of 2009 (€3.190bn). This annual increase of nearly 165% in 2024 is the highest in EU27, with Greece recording the third-largest rise (€1.962bn), in absolute terms, in greenfield investment after Italy (€9.460bn) and Latvia (€2.066bn).

8. Assessing competitiveness pressures: Cost/Price and structural dimensions

8.1. Competitiveness indicators

A balanced evaluation of Greece's competitiveness requires examining both price and non-price dimensions. From the perspective of cost/price competitiveness, recent outcomes are mixed. The CPI-based REER¹ declined for a sixth consecutive year in 2024, and the ULC-based REER² also fell for the fourth consecutive year. Both measures suggest an improvement in external price competitiveness. Monthly data of the ULC-based REER for 2025 indicate a generally upward trend from January to September, with declines recorded only in January, February, and August. This trend closely followed that observed in the EU27 and the EA, although Greece's REER index remained consistently lower than both the EU27 and EA averages over the same period. Therefore, the increase during this interval does not, on its own, signal a loss of external price competitiveness.

In parallel, the nominal unit labour cost (ULC)³ recorded a steady decline between 2013 and 2022, apart from a temporary reversal in 2020, but rose again in 2023 and 2024. Despite these recent increases, nominal ULC levels remained below the EU and EA averages. In addition, relative ULC, which measures the trading position of Greece relative to its EA partners, increased by 0.1 p.p. in 2024 compared to 2023, following a prolonged period of decline from 2012 to 2023 (with the exception of 2020). Greece recorded the smallest increase among the 15 member states that experienced an increase in relative ULC, suggesting that the recent rise has not significantly undermined its relative competitive position.

The picture is more challenging on the non-price side of competitiveness. Greece slipped from 47th (out of 67 economies) to 50th (out of 69 economies) in the Global Competitiveness Index of the IMD⁴ between 2024 and 2025. The decline spans all competitiveness pillars (Economic Performance,

¹ Real Effective Exchange Rate using the consumer price index (CPI) as a deflator, 37 trading partners and 2015 as base year. Source: Eurostat.

² Real Effective Exchange Rate using the unit labour cost (ULC) in the total economy as a deflator, 37 trading partners and 2015 as base year. Source: Eurostat.

³ Nominal unit labour cost based on hours worked, 2015 as base year. Source: Eurostat.

⁴ More information on the index is available at: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>

Government Efficiency, and Business Efficiency) except Infrastructure, where Greece remained stable in 40th place. The most pronounced deterioration occurred in Business Efficiency, where the country fell by nine positions (from 44th to 53rd).

In terms of digital competitiveness, Greece ranks 49th among 69 economies worldwide in the 2025 IMD Digital Growth Competitiveness Ranking⁵, showing no change compared with the previous year. The country advanced by one place in each of the digital competitiveness factors, ranking 49th in Knowledge, 47th in Technology, and 55th in Future Readiness. Turning to human capital, the picture is slightly more favorable: Greece is placed 44th among 69 economies in both the 2024 and 2025 IMD World Talent Rankings⁶. Notably, it improved by five positions in the Investment and Development factor, reaching 32nd place in the 2025 edition. However, it slipped to 54th place in the Readiness dimension (from 46th the previous year) and remained stable at 49th in Appeal. Overall, the country's relatively low performance in non-price competitiveness indicators highlight persistent structural constraints that continue to hinder the transition toward higher-value activities.

The mixed performance across price and non-price dimensions underscores the need for a dual policy approach. On the one hand, safeguarding recent gains in external price competitiveness requires maintaining a stable cost environment. On the other hand, the persistent weaknesses in non-price competitiveness call for accelerated structural reforms aimed at strengthening the business environment, enhancing public-sector efficiency, and supporting digital and technological upgrading. Targeted investments in skills, innovation capacity, and infrastructure—combined with measures to reduce administrative burdens and bolster institutional quality—are essential for enabling a sustained shift toward higher-value production and improving Greece's long-term competitive position.

8.2. The competitiveness of Greek Manufacturing

The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) classification places Greece among industrially developed high-income countries such as Germany, Japan, and the US. However, Greece's ranking alongside the world's industrial leaders is attributed more to the criterion of per cap-

⁵ More information on the index is available at: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/>

⁶ More information on the index is available at: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-ranking/>

its GDP than to the country's degree of industrial development. Indeed, a series of indicators widely used to assess the industrial potential of the economies under classification show that Greece lags significantly behind its main trading partners.

Taking the European Union of 27 Member States (EU-27) as a reference framework and using Eurostat's most recently published (annual) data, it can be seen that for 2024:

- The per capita Gross Value Added of manufacturing in Greece at constant 2015 prices stood at €2,098.23, while the corresponding figure for the EU-27 as a whole was more than double that, standing at €4,735.81.
- While Greece produces 1.3% of the gross value added of all productive sectors in the EU-27 as a whole, its share in manufacturing is only 0.8%.
- The 'industrial intensity' index in Greece stood at 34.26%⁷.

It follows from the above that the size of Greek manufacturing is much smaller than what would be expected for a country of this size, in terms of both domestic economy and population.

An important role in assessing the competitiveness of Greek manufacturing is played not only by the size but also by the level of technology incorporated in domestically produced industrial products. Given that high labor productivity reflects the adoption of new and improved technologies as well as a pattern of specialization in more efficient manufacturing activities, one way to indirectly assess the technological deepening of Greek manufacturing is to compare the labor productivity of domestic manufacturing with the corresponding variable for the EU-27. The latest (annual) data available from Eurostat shows that for 2024, labor productivity in domestic manufacturing amounted to 60.22% of the corresponding figure for the EU-27 as a whole and only 41.21% of labor productivity in German manufacturing.

These figures show that most Greek industrial companies have a clear orientation towards activities requiring low and low-medium technological specialization.

⁷ The industrial intensity index in this case is defined as the percentage ratio between Greece's share of EU-27 manufacturing gross value added and its share of the EU-27 population. Values below 100% indicate low industrialization intensity, meaning that the country is under-represented in the European landscape relative to its population (see UNIDO, 2025).

The above indicates that Greece does not have a manufacturing sector comparable in size and characteristics to that of the industrially developed countries of the EU-27. However, in recent years, despite some fluctuations, there has been a trend towards improvement in the performance of Greek manufacturing. This improvement is particularly evident in the downward trend in real labor costs per unit of manufacturing output, a development that indicates an increase in the cost competitiveness of Greek manufacturing.

In conclusion, it should be emphasized that in every modern economy, manufacturing continues to play its traditional leading role in innovation, the creation of new highly skilled jobs, the adoption and dissemination of new technologies, and increased productivity. However, the strength of the causal relationship between manufacturing and economic growth presupposes the dynamic presence of manufacturing itself. This does not seem to be the case in our country. As has been said in the past, Greece is characterized by the paradoxical situation of premature deindustrialization without having first completed its industrialization. As a result, it seems extremely difficult for Greek companies to respond to the dual international competition of cost and quality without the support of a carefully designed industrial policy. As the gradual displacement of European manufactured products from international markets has brought to the fore the need for a more active industrial policy at the European level, there appears to be an opportunity for the country's economic leadership to incorporate into this policy measures and support that are consistent with the specific characteristics of Greek manufacturing.

Under the new National Strategy for Industry, a series of actions and reforms have already been launched, which are expected to contribute to the improvement of the performance of Greek manufacturing (e.g., converting informal industrial clusters into industrial parks, strengthening applied industrial research, etc.)⁸.

9. Energy

The Greek energy sector is an important factor for the competitiveness of the economy and the geopolitical status of the country, even if it does not have a significant direct impact on the country's GDP and

⁸ See Athanassiou, E. & Cholezas I. (2025), *Reforms for Industrial Development*, KEPE Reforms Observatory, No. 1/2025, October 2025.

employment⁹. The energy productivity of the economy, which measures the amount of economic output produced per unit of gross available energy, reached €8.94/Kilogram of oil equivalent (KGOE) in Greece (2023 data), lower than the EU27 average (€9.84). Additionally, the energy intensity, which measures the energy needs of an economy, reached 116 KGOE/thousand euro in Greece, higher than the EU27 average (96 KGOE). As regards the energy mix, the final energy consumption consists of 54% oil and petroleum products, 26% electricity, 12% renewables and biofuels and 7% natural gas (2023 data). Out of this energy consumption, 41% represents transport, 25% households, 16% industry and 14% commercial and public services.

The progress in the penetration of RES in the energy market is one of Greece's most significant structural achievements. The installed capacity of renewables in 2025 exceeded 16 GW (of which 61.5% is solar and 34% is wind), increased from 14.6 GW in 2024; at the same time, new projects of significant capacity have been licensed. The total share of renewables in total gross final energy consumption and electricity demand has surpassed 25%. Regarding electricity production, the share of renewables in 2024 was 50% (about 22% wind, 20% solar and 6% hydro). However, there was also a high share of natural gas (35%), while the share of lignite and oil decreased to 5,5% and 6.5% respectively. The change in the country's energy mix has contributed positively to the environmental footprint of the economy. Domestic net greenhouse gas emissions have decreased to 6.5 tonnes per capita in 2023, i.e., 66.7% compared to the emissions of 1990.

However, there is an infrastructure deficit that results in price volatility and threatens both further progress of RES and energy security. Network losses in our country exceed 11%, and renewable energy curtailment due to low demand at the time of production or due to grid congestion is estimated at about 10% of total RES production. The energy transition and the further increase in RES production require not only ensuring the stability of power supply and reducing price volatility, but also integrating power networks, developing energy storage solutions, as well as increasing cross-border and island interconnections.

⁹ In 2024, the gross value added of the "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" sub-sector amounted to 3.5% of GDP and represents 0.08% of total employment, while the corresponding figures of the "Manufacture of coke and refined petroleum products" sub-sector was 0.6% of GDP and 0.63% of total employment.

As regards energy security, there are important achievements and prospects in major issues¹⁰. Additionally, the EU decided to permanently stop Russian gas imports (LNG by the end of 2026 and pipeline gas by September 2027) in order to end dependency on Russian natural gas. In this context, and in combination with the long-term LNG supply agreement between Greece and the US, our country's role as an energy hub is strengthened and the importance of the operation of the vertical corridor is increased.

Energy dependency is an important parameter for the energy security of the country. Greece's total dependency on energy products imports is about 75%, while the dependency on oil and petroleum products and natural gas imports exceeds 97% (2023 data). Despite the large reduction in imports from Russia so far, Greece imported 37,506 thousand tonnes (of 1,608 million euros value) of petroleum gases and other gaseous hydrocarbons from Russia in 2024¹¹. High import dependence on energy affects security and makes local energy prices and the national economy vulnerable to international changes. Additionally, due to the high share of natural gas in electricity generation, international gas prices directly affect local electricity prices¹². Regarding the cost of energy, electricity prices for household consumers reached €0.23/KWh, and for non-household consumers €0.21/KWh, lower than the EU27 average (€0.29 and €0.23/KWh respectively). As regards the corresponding gas prices for household consumers, they were €24/GJ, and for non-household consumers, €14.9/GJ, while the EU27 average was €31.7 and €21.9/GJ, respectively (1st half of 2025 data).

Concluding, even if RES production has been a success and the geostrategic energy role of Greece is strengthened, energy security has not yet been achieved. Additionally, the electrification of the economy and the establishment of data centers will increase energy demand and affect power supply and energy prices. In order to meet the new challenges, Greece must adopt a clear long-term energy strategy and perform a complex, deep, capital-intensive upgrade of energy infrastructure (generation, networks and storage).

¹⁰ See for example, the long-term LNG supply agreement with the US, the enlargement of the role of the Vertical Gas Corridor, the prospects for the GSI and other interconnections, agreements for hydrocarbon exploitation, etc.

¹¹ Does not concern net imports. Detailed information on the net consumption of Russian gas in the country is not available.

¹² The average annual electricity spot market price in Greece (Day Ahead market) exceeded €100/MWh in 2024 and 2025.

10. Structural reforms

Greece continues to pursue a wide reform programme, aimed to enhance efficiency and incentives to invest and address long-standing issues affecting productivity and economic performance. The KEPE Reforms Observatory Bulletin¹³ and the Greek NPB Annual Reports¹⁴ have examined important aspects of recent reforms related to digital transformation, export performance, industrial development, the labour market and social policies. The present report focuses on the tax reform and the judicial system reform, two of the most prominent initiatives of the recent reform agenda.

10.1. Tax reform

The tax reform (Law 5246/2025) is directly applicable and combines both short-term and medium-term goals and potential effects. The reform goes beyond the reduction of the tax burden on individuals, pursuing structural objectives through the introduction of intermediate brackets for personal income and rental income, and the emphasis on supporting families with children and young people, as well as encouraging the supply of long-term rental housing.

Regarding the expected contribution of the reform, in the short-term, tax cuts will raise the real disposable income of a large number of households, therefore boosting private consumption and supporting household saving. In the medium-term, the reform can enhance economic performance by encouraging labour market participation (particularly of young people), discouraging brain-drain, promoting brain-gain and increasing the incentives to work.

The tax reductions are also designed to complement efforts to address Greece's demographic and housing problems. Regarding demographics, the tax cuts can be helpful as means to support families with children, as a signal of an elevated policy commitment in this direction and as a positive incentive in conjunction with other related social policy measures. With respect to housing, tax cuts on real estate income add to a number of other policy measures aimed at encouraging owners to place vacant homes on the market.

¹³ Athanassiou & Cholezas (2025), Athanassiou, Cholezas & Kotsi (2023a, 2023b, 2024a, 2024b).

¹⁴ Greek National Productivity Board Annual Reports, 2022, 2023, 2024, 2025.

10.2. Judicial system reform

The ongoing judicial system reform comprises an extensive range of interventions to address one of the most persistent institutional challenges faced by Greece: the delays and inefficiencies of the country's justice system. The establishment of the New Judicial Map, the ongoing e-Justice reforms, the implementation of changes in the Civil Procedure Code, and other relevant initiatives, will contribute to the acceleration of justice administration and the reduction of case backlogs through the restructuring and reorganization of courts; the digitalization of justice archives, infrastructure and procedures; the simplification of procedure rules; the transfer of non-litigious cases (e.g., mortgage pre-notations, inheritance acts) from courts to lawyers; and the improvement in the utilization and training of staff in the justice sector.

Recently presented data of the Ministry of Justice on the effects of the first year of implementation of the New Judicial Map (September 2024 to June 2025) show a major improvement in judicial efficiency indicators referring to the performance of courts of first instance (time to resolution, clearance rates). In line with the outcomes for other countries that have implemented similar reforms in the past (e.g., Portugal, Slovakia), the enhancement of judicial efficiency can be key to improving contract enforcement, thus encouraging investment and improving credit access to businesses.

10.3. Reforms that remain most critical

With respect to the reforms that remain critical to unlock medium-term productivity gains, these are mainly the institutional reforms already in progress with respect to the judicial system, the improvement of public administration efficiency, and the establishment of a clear and stable regulatory framework in areas such as taxation and the granting of licenses and permits. As noted in the NPB report for 2025, institutional reforms are highly significant for Greece due to their direct connection to non-cost competitiveness. The Greek economy cannot achieve sustainable convergence simply by managing labor costs; it must attract high-value greenfield investments. Such investments, which are necessary to remedy the technological deficits of the production system, are contingent on investors' faith in the rule of law and the quality of the regulatory environment (Petrakis et al., 2025).

11. The Greek labour market: Trends and challenges

This section briefly presents the current state of the Greek labour market, highlighting the key issues of concern and identifying areas where targeted actions should focus to improve its functioning for the benefit of the economy.

11.1. Current state

Labour market conditions have improved greatly over the past decade yet significant potential for further gains remains compared to most other EU27 countries. Human resources management could be significantly improved, as resources are currently inadequately allocated and underutilized, contributing to low labour productivity and low wages.

In particular, the unemployment rate¹⁵ has been declining. In October 2025 it stood at 8.6% (vs. 5.9% in the EU27 in 2025Q2), which is approximately one-third of its level in October 2015. This figure is higher for women and young people, and lower for immigrants, a recently reversed pattern, and among more highly educated individuals. An alarming, but persistent, feature of the Greek labour market is the very high share of the long-term unemployed, which has hovered above 50% for years.

The employment rate in October 2025 stood at 56.2%, the highest rate ever recorded, continuing its upward trend. Still, it is much lower compared to the EU27 average (62.1% in 2025Q2). Men, individuals aged over 25 and graduates of higher education levels are more likely to be employed. Sector wise, most employees continue to be concentrated in wholesale and retail trade (17.3% of total in 2025Q2), accommodation and food service activities (9.9%) and manufacturing (9.8%), while employment in the primary sector is declining. The share of paid employees is still well below the EU27 average but has increased by almost 8 percentage points since 2015, reaching 72.1% in 2025Q2.

The participation rate has been increasing and, thus, partially compensating for the shrinking population. In October 2025 it stood at 61.5% (vs. 66% in the EU27 in 2025Q2). It is higher for men¹⁶, those over 25, immigrants and the more educated. However, the size of the labour force is still smaller than it was in 2015 and even more so compared to 2008. The fact that people

¹⁵ All figures refer to the age group 15-74.

¹⁶ Female participation remains significantly lower, highlighting underutilized labour potential.

are having fewer children and living longer while migration flows have been reversed contributes to the shrinking size of the labor force. Brain drain is an additional complication. More than 400 thousand Greeks have left the country since 2009, many of whom were highly skilled, while recent evidence suggests that some are still willing to leave.

There were fewer than 40 thousand job vacancies in 2025Q2 (or 1.6%), according to ELSTAT. Compared to the EU27 (2.1%), Greece is facing labour shortages in specific industries, like tourism, construction, professional, scientific and technical activities and agriculture. However, there are widespread skill mismatches in the labour market. Greece ranks second to last in skills matching, according to CEDEFOP's ESI (European Skills Index) and performs poorly with respect to skills development (3rd) and skills activation (5th). The over-qualification rate was 36.6% in 2023, leading to human capital waste, lower wages and flatter career paths.

The average compensation per employee increased by 3.2% in 2025Q2, almost twice as fast as employment. Accounting for inflation, though, reveals that real wages fell by approximately 1%. The average gross wage was 1,342 euros in 2024, which translates to a net wage of 1,044 euros. However, the real average net wage was only 885 (779) euros, when deflating using the general consumer price index (food prices). This corresponds to 52% of the average EU27 annual real wage.

11.2. Challenges ahead and suggestions

The most pressing challenges for 2026 are to continue reducing unemployment and to strengthen real wage growth to alleviate social pressures. Current initiatives are in place, yet they require systematic evaluation and fine-tuning to speed up progress.

Currently, the unemployment rate is close to the 2008 level, when the economy was growing strong. Hence, if this is the natural rate of unemployment, further reductions are difficult, but not impossible. Frictional and structural unemployment must be addressed. The first could be accomplished by improving matching services provided by DYPA (Public Employment Service), facilitating information sharing, encouraging geographical and occupational mobility and simplifying hiring processes, among other things.

Structural unemployment is more difficult to remedy. The seasonality of economic activity for some sectors that are big employers, like tourism, poses an additional challenge to further reductions. Turning to alternative

types of tourism, like religious or health tourism, could offer some solution. Another major task should be facilitating reintegration for the long-term unemployed, which requires additional fit-to-purpose policies. Skill mismatches also hinder further reductions in the unemployment rate and, therefore, must be addressed more effectively. Improving the communication between the supply of skills, i.e., education, especially tertiary and vocational, training, lifelong learning programmes, upskilling and reskilling schemes, and the demand for skills, i.e., labour market needs, could prove highly effective. Moreover, encouraging firms to appreciate human resources and invest on them is a prerequisite to improve productivity and realise wage gains.

Increasing real wages and, thus, the purchasing power of households, must also be a top priority. This means increasing nominal wages and, at the same time, containing inflation, a pursuit that is not included in the objectives of labour market policies. Nominal wage increases should be aligned with productivity gains. Productivity can be enhanced through two complementary approaches. The first one is to enhance the skill level of the labour force through education, training and lifelong learning activities, especially for the unemployed, the inactive and those in temporary and precarious jobs. Interventions should focus on the development of digital and green skills to align with the ongoing economic transformation. The second one, which is also outside the scope of labour market policies, involves encouraging investment in physical capital, technology and research-oriented activities to increase the value added of Greek products and services, thereby allowing for higher prices.

12. Income distribution, purchasing power, poverty and social exclusion

Drawing on the most recent data for 2024, referring to 2023 incomes, the *mean and median individual income* are estimated at €12,391 (2023: €11,546) and €10,850 (2023: €10,050), respectively. Individuals outside employment and the labour market —excluding pensioners— systematically lag behind, whereas pensioners record slightly higher mean and median income than the population average. This is also confirmed by the positive relationship between household work intensity and household income levels.

The lowest income quintile holds 7.5% of total equivalized disposable income (EU27: 8.2%), while the highest income quintile holds 39.5% (EU27: 37.7%). Consequently, the *S80/S20 inequality ratio* is estimated at 5.27 (EU27: 4.66),

meaning that the income of the top 20% is five times the income share of the bottom 20%. Inequality appears similar at both ends of the distribution, as the S80/S50 and S50/S20 indicators are estimated at 2.25 (EU27: 2.13) and 2.34 (EU27: 2.18), respectively. A similar picture emerges from the *Gini coefficient*, which in both 2023 and 2024 is estimated at 31.8, higher than the EU average (EU27: 29.4).

Greece exhibits relatively *low income mobility*. Relative to one year earlier, 51.5% of the population remains in the same income position, while 21.9% move upward and 26.6% move downward. Mobility improves over longer time intervals, since 33.4% remain in the same position when compared to two years earlier and 23.9% when compared to three years earlier.

Purchasing power has come under strong pressure, largely due to the *high inflation of recent years*. After a prolonged period during which inflation in Greece remained consistent with monetary stability (according to the ECB), in 2022 it surged to 9.6%, and despite its significant reduction, it remains above the 2% benchmark.

According to the most recent national accounts data, *household disposable income* in 2025Q1 increased by 0.7% in current prices, while it fell by 3.3% in real terms.

A similar picture emerges for *wage developments*. Despite the rising employment (684 thousand or 18.5% more compared with 2016), the consecutive increases in the minimum wage since 2019 by 35%, and a substantial 5.8% rise in 2024, the real wage growth— after adjusting for inflation— shrinks to 3.8%. For the first two quarters of 2025, the nominal wage increases (3.8% and 3.2%) imply real decreases (−0.5% and −1.1%), as inflation rose even more.

These developments affect household *purchasing power*. Both median and mean equivalized disposable household income in purchasing power standards (PPS) are among the lowest in the EU.

According to the Household Budget Survey, *average annual household expenditure* in 2024 was €20,694.48, a 3.6% increase in nominal terms and only 1% in real terms.

Poor households are in a much more precarious situation. Their mean equivalized monthly expenditure amounts to just €392.32, compared with €1,220.15 for non-poor households. In poor households, 56.7% of month-

ly spending goes to food and housing¹⁷, compared with 34.3% in non-poor households. These differences in consumption patterns result in lower-income households typically facing higher effective inflation rates than households in higher income deciles.

*Work intensity*¹⁸ remains a key determinant of social vulnerability. Among individuals aged 18–64, 8.6% live in households with very low work intensity, meaning that adults worked less than 20% of their total potential working time. The problem disproportionately affects women (9.7%) compared with men (7.6%). The corresponding level in the EU was 7.9%, while the highest level is observed in Belgium at 11.4%.

According to the EU-SILC survey and the AROPE¹⁹ indicator, *poverty* among the population in Greece stood at 26.9%, ranking third after Bulgaria (30.3%) and Romania (27.9%), while the European average was 21.0%.

Household composition significantly affects the risk of poverty. Single-parent families with dependent children exhibit the highest levels of risk, at 43.7%. Households without dependent children present a much more favorable situation (20.6%) compared to those with dependent children (28.9%). Single-person households, particularly those consisting of women, remain especially vulnerable. Housing conditions are also linked to poverty. According to EU-SILC, 32.2% of tenants paying market rent are at risk, compared with 30.8% in the EU. At the same time, 22.0% of households with a mortgage and 24.6% of homeowners are at risk, compared with 9.6% and 18.4% in the EU.

Education substantially reduces the risk of poverty. Individuals with education up to the lower secondary level face a risk of 32.2% (EU: 28.7%). For those with upper secondary education, the rate is estimated at 20.5% (EU: 14.8%), while for tertiary graduates, the poverty rate drops to 7.7% (EU: 7.4%). *Employment status* is also critical, as workers (18+) face a poverty risk of 10.5% (EU: 8.2%). However, the distinction between full-time and part-time workers reveals significant variation, with a risk of 9.8% for full-time workers and 20.6% for part-time workers. The unemployed face an extremely high risk (48.7%), a figure consistently high across nearly all EU countries, where the average stands at 48.9%. The poverty risk for economically inactive non-retirees is 32.1%.

¹⁷ Categories where prices increased more than the general price level.

¹⁸ Defined as the ratio between (a) the total number of months that the working-age members of a household actually worked during the reference year and (b) the total number of months they could theoretically have worked.

¹⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en

Social transfers (primarily pensions) remain essential for alleviating poverty. Without any form of social transfers, the poverty rate would soar to 45.0%. Receipt of pensions alone reduces it to 23.5%, while the inclusion of all other social transfers further lowers it to 19.6%. In total, social transfers reduce the risk of poverty by 25.4%.

According to Eurostat²⁰, *child poverty* in Greece in 2024 decreased compared with the previous year and stands at 27.9%, compared with 28.1% in 2023, ranking fourth in the EU after Bulgaria (35.1%), Spain (34.6%), and Romania (33.8%), while the EU average stood at 24.2%. However, based on *KEPE's Index of Multidimensional Child Poverty*²¹ for the period 2024–2025, the index stands at only 5.5%.

Taking into account the aforementioned *KEPE Index*²², inequalities among households with dependent children are more pronounced in terms of nutrition than in terms of energy. Consequently, targeted efforts to reduce inequalities among households in 2026, such as benefits policies, should focus primarily on nutrition rather than energy, with particular emphasis on single-parent households with dependent children, large families, and households with a migrant or refugee background with dependent children.

To sum up, despite Greece's significant recovery following the prolonged crisis, the economy continues to face serious challenges with respect to pressure on household purchasing power and persistently high levels of poverty. Inequality remains above the EU average, while (median and mean) income levels in purchasing power terms rank among the lowest in the EU. Although employment has grown substantially and wages continue to rise, the real purchasing power of many households —particularly poor households— has been eroded by the high inflation of recent years. Poverty primarily affects children, single parents, renters, part-time workers, individuals with low educational attainment, and the unemployed. Key challenges ahead include reinforcing low and middle incomes, supporting vulnerable groups, and strengthening real wage growth through structural policies targeting the labour market, family support, and housing.

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion#Source_data_for_tables_and_graphs

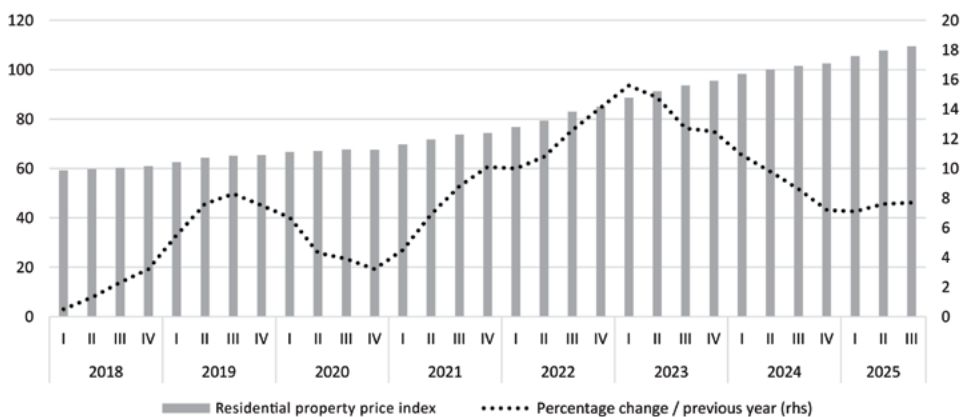
²¹ <https://www.kepe.gr/erevna/prosfates-ekdoseis-kepe/deiktes-kepe/deiktis-polydiastatis-paidikis-ftwxeias/>

²² <https://www.kepe.gr/en/research/recent-publications-kepe/kepe-indices/kepes-index-of-multidimensional-child-poverty/>

13. Real estate market developments

Residential real estate prices in Greece continue to follow an upward trend in 2025, although at a slower pace than 2024. More precisely, according to the latest data provided by the Bank of Greece, residential prices (apartment prices index) recorded a 7.7% increase in the third quarter of 2025 compared with the same quarter of the previous year, standing at 109.5. On average, prices rose by 7.5% during the first nine months of 2025 (107.6) compared with the same period in 2024 (100.1). Apartment prices increased by an average of 9.1% in 2024, down from an annual average increase of 13.9% in 2023.

Figure 13.1: Residential property price index (2007=100)

Source: Bank of Greece.

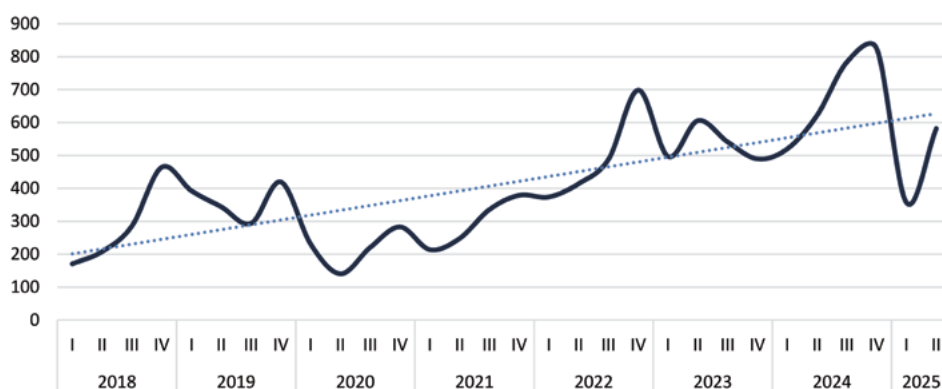
Note: Provisional data for 2024 (quarter IV) and 2025 (quarters I, II, III)

However, despite rising prices and improved investor confidence in the real estate market, specific indices have recorded negative changes in 2025. Specifically, according to data from the Bank of Greece, net foreign direct investment (FDI) in real estate in Greece recorded a 31.4% decrease in the first quarter of 2025 (€356.8 million in 2025 from €520 million in 2024) on an annual basis. Furthermore, in the second quarter of 2025, the change was also negative, but smaller, at -6.5% (€581.5 million in 2025 from €622.1 million in 2024). In terms of private building activity, in the first eight months of 2025, Greece recorded an 8.4% drop in the number of issued building permits, a 16.4% decrease in surface and an 8.9% decrease in volume, compared with the corresponding period of 2024. Conversely, in 2024, private building activity exhibited a significant expansion com-

pared to 2023, rising by 14.9%, 16.5% and 8.7% in the number of issued building permits, surface and volume, respectively.

Domestic residential investment recorded a 7.7% increase in the first half of 2025 compared with the same period in 2024 (seasonally adjusted data at constant prices from the Hellenic Statistical Authority - ELSTAT). Moreover, the material costs index in the construction of new residential buildings recorded an average increase of 5.6% in 2024, compared to 4.4% in 2023. Data from ELSTAT show that this upward trend continues in 2025, with the materials cost index rising in the first ten months of 2025, increasing by 3.1% compared to the same period of the previous year.

Figure 13.2: Net foreign direct investment in Greece: Real estate

Source: Bank of Greece.

Furthermore, data from the European Central Bank's Bank Lending Survey (BLS) show that since Q3 2022, household loan demand for house purchases has declined, with exceptions only in Q3 2023 and Q2 2025. These increases likely reflect the launch of the subsidized housing programs "My Home I" and "My Home II", which started in April 2023 and January 2025, respectively. Household mortgage loan financing has been experiencing negative growth rates in recent years, according to data from the Bank of Greece (-3.6% in 2023, and -2.6% in 2024). In October 2025, the annual growth rate of mortgage credit to the private sector stood at 0% compared to -0.4% and -0.8% in September and August, respectively.

The core problem in the real estate market is the demand-supply imbalance. To support households against the elevated housing prices, the Greek government announced that part of the fiscal overperformance gains, in

terms of the primary surplus achieved in 2024, will be returned to renters in the form of the cost of one month's rent. This measure began in November 2025 and will continue on an annual basis. Nevertheless, although these measures are socially well-intentioned, they are demand-targeted and are expected to further increase the already excessive demand, failing to provide a permanent solution to the housing crisis. Only when combined with measures that stimulate housing supply can they provide a sustainable solution to the growing housing problem.

14. Threats and uncertainties: Outlook for 2026

This section outlines the main threats and uncertainties facing Greece, arising from international developments, specific external conditions, and domestic vulnerabilities.

Recent geopolitical shifts have caused considerable uncertainty about future global developments. The Russian invasion of Ukraine and the United States' new protectionist trade policies —along with the EU's responses— have narrowed export markets for Greek products and limited access to low priced inputs. These developments have also slowed economic growth in other EU member states, which are major buyers of Greek goods and services as well as key partners in many areas. *Ceteris paribus*, an appreciation of the euro against the US dollar would further slow their growth.

Further instability and uncertainty within the EU stem from financial fragmentation and energy price volatility (Stournaras, 2025).

More specific to Greece are Turkey's claims regarding the continental shelf and the efforts to assert them. They require the constant diversion of substantial resources to national defense and diplomacy that could otherwise be used for more productive purposes.

The foremost global threat is climate change. Its consequences are becoming increasingly visible and affect nearly every aspect of life. More frequent and intense extreme weather events—including heatwaves, droughts, heavy rainfalls, and floods— harm people, property, infrastructure, ecosystems, and output, either directly or indirectly through reduced water resources and the spread of epidemics (Thomas, 2020; WEF, 2024; Murray and Ignaszak, 2025).

A persistent and growing threat for Greek society is the steadily declining birth rate. As a result, even if older individuals remain productive for longer

in the future, an ever-smaller cohort of young people—representing a diminishing share of the population—may have to bear ever greater burdens in the labor market, in production, in the national and social security systems, and more.

At present, production shortfalls caused by natural and environmental disasters are driving prices upward. At the same time, rising expenditures on (a) disaster prevention and response, as well as the reconstruction of affected areas, (b) defense, (c) managing the demographic change (EU Commission, 2023; OECD, 2024), and (d) a myriad other needed projects place additional pressure on public finances and boost the aggregate demand. This boost pushes prices further up and reinforces a pervasive sense of economic insecurity among large segments of the population.

Many projects are financed with EU funds. Among them, several, supported by the Recovery and Resilience Fund, must be completed by 2026.

Shifting focus from the aggregate demand side to the aggregate supply side, it is noted that it is the increase in the latter that achieves the simultaneous expansion of the average income and the reduction of both the debt-to-GDP ratio and prices, thus allowing for the improvement of living standards and the reduction of inequalities. In this light, a threat arises from the contraction or insufficient expansion of the aggregate supply.

To these potential threats and uncertainties, one should add the widespread deficiency in financial literacy. This persistent shortcoming often hinders sound financial decision-making, limits the population's ability to achieve personal financial well-being, and weakens the foundations for cooperation within society.

References

- Athanassiou, E., Cholezas I. (2025). *Reforms for Industrial development*. KEPE Reforms Observatory, No.1/2025.
- Athanassiou, E., Cholezas I., Kotsi. A. (2024a). *Reforms for Economic Extroversion*. KEPE Reforms Observatory, No.1/2024.
- Athanassiou, E., Cholezas I., Kotsi. A. (2024b). *Social Policy Reforms*. KEPE Reforms Observatory, No.2/2024.
- Athanassiou, E., Cholezas I., Kotsi. A. (2023a). *Digital Transformation*. KEPE Reforms Observatory, No.1/2023.
- Athanassiou, E., Cholezas I., Kotsi. A. (2023b). *Labour Market Reforms*. KEPE Reforms Observatory, No.2/2023.
- Bertsatos, G., Chrysanthakopoulos, C. (2025). *Net Foreign Direct Investment in Greece*, *Greek Economic Outlook*, 56, pp. 61-65.
- Canton, E., I. Solera (2016). *Greenfield Foreign Investment and Structural Reforms in Europe: What Factors Determine Investments?* European Commission discussion paper 33. Available at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/dp033_en.pdf
- EU Commission (2023). *Commission sets out tools to manage demographic change in the EU*. Press release of October 11th, 2023. Brussels.
- Greek National Productivity Board (2022). *Greek National Productivity Board Annual Report 2022*, KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2023). *Greek National Productivity Board Annual Report 2023*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2024). *Greek National Productivity Board Annual Report 2024*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- Greek National Productivity Board (2025). *Greek National Productivity Board Annual Report 2025*. KEPE Publishing, Athens, Greece.
- IMD (2025). *World Competitiveness Ranking*. IMD, Lausanne, Switzerland. Available online: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitivenessranking/>

- Konstantakopoulou, I. (2024). *The Greek Current Account Deficit: A Persistent Problem*. SUERF Policy Brief No 1021, November 2024.
- Murray, A., Ignaszak, A. (2025). *Mapping climate change-driven epidemics*. *Frontiers in Epidemiology*, 5, 1605058.
- OECD (2024). *Shrinking Smartly in Estonia. Preparing Regions for Demographic Change*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Petrakis, P. E., Kafka, K.I., Zacharaki, I., Kanzola, A.M. (2025). *Good Law Making and Economic Development*. Papazisis Publications.
- Stournaras, Y. (2025). *Lessons from the Greek sovereign debt crisis*. Speech dated 7-11-2025, delivered on the occasion of the Governor's honorary recognition from the "Istituto Bruno Leoni". Bank of Greece.
- Thomas, M.B. (2020). *Epidemics on the move: Climate change and infectious disease*. *PLoS Biology*, 18(11), e3001013.
- UNIDO (2025). *Industrial Development Report 2026: The Future of Industrialization. Building future-ready industries for sustainable development*. Vienna: United Nations Industrial Development Organization.
- WEF (2024). *The Global Risks Report 2024*. 19th edition. Cologny/Geneva: World Economic Forum.

ISBN: 978-960-341-158-1 (Έντυπο)

ISBN: 978-960-341-157-4 (Ηλεκτρονικό)